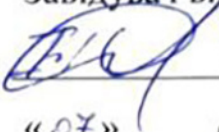

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА
«07» 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ УМОВ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 407 групи, Давиденко Дарія Михайлівна

Керівник: доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій, к.політ.н.

Поведа Олександр Петрович

Нормоконтролер:

Олександр ПОВЕДА

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ.....	8
1.1 Історичні передумови формування зовнішньополітичних пріоритетів Королівства Швеція	8
1.2 Зовнішньополітичні традиції та цінності Швеції	122
1.3 Сучасні геополітичні умови та виклики для країни	17
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ.....	22
2.1 Європейська інтеграція і регіональне співробітництво	22
2.2 Безпекова та оборонна політика Швеції	29
2.3 Глобальна відповідальність і сталий розвиток	36
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ ШВЕЦІЇ.....	44
3.1 Зміни у стратегічних партнерствах Швеції	44
3.2 Сценарний аналіз розвитку пріоритетів зовнішньої політики Швеції	49
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз

США – Сполучені Штати Америки

НАТО – Організація Північноатлантичного договору

ООН – Організація Об'єднаних Націй

МОП – Міжнародна організація праці

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку

СОТ – Світова організація торгівлі

МВФ – Міжнародний валютний фонд

СНД – Співдружність Незалежних Держав

ЄАВТ – Європейська асоціація вільної торгівлі

ЄЕЗ – Європейська економічна зона

ВНД – Валовий національний дохід

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

СПБО – Спільна політика безпеки та оборони

PESCO – Постійна структурована співпраця

NORDCAPS – Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support

NORDAC – The Nordic armaments cooperation

NORDSUP – Nordic Supportive Defence Structures

NORDEFSCO – The Nordic Defence Cooperation

SIDA – The Swedish International Development Cooperation Agency

ВСТУП

Актуальність дослідження. Королівство Швеція – країна Північної Європи, яка відіграє важливу роль в сфері міжнародних відносин. Вона приймає активну участь у міжнародних справах, просуваючи при цьому свої зовнішньополітичні традиції і цінності. Підхід Швеції до зовнішньої політики є досить стратегічним, оскільки протягом століть країна радикально змінювала вектор своєї політики залежно від історичних подій і геополітичних умов. Це завжди привертало увагу дослідників і науковців.

До 2022 року країна була прикладом успішного нейтралітету. Швеція дотримувалася політики неприєднання до військових блоків, проте підтримувала співпрацю з НАТО. Це дозволяло державі виступати посередником під час міжнародних конфліктів та сприяти їх дипломатичному врегулюванню. Швеція є миролюбною державою, яка неодноразово брала участь у миротворчих операціях під егідою ООН. Королівство активно захищає права людини, виступаючи за рівність між людьми, незважаючи на стать, расу, національність тощо. Це вказує на високий рівень демократії в країні.

Сучасні геополітичні умови змусили Швецію переглянути певні аспекти своєї зовнішньої політики, зокрема, відмовитися від нейтралітету, офіційно приєднавшись до НАТО. Серед ключових викликів, які зараз існують для країни є проблема національної і міжнародної безпеки через збільшення напруженості та збройних конфліктів в регіонах (російсько-українська війна, ізраїльсько-палестинський конфлікт та інші). Також потребують вирішення проблеми клімату, порушення прав людини, пандемії і розвитку.

Актуальність досліджуваної теми визначається місцем Швеції в системі сучасних міжнародних відносин та вмінням країни реагувати на зовнішні виклики, ефективно вирішуючи проблеми національного і глобального характеру завдяки особливостям ведення своєї зовнішньополітичної діяльності, що може стати прикладом для інших держав.

Мета дослідження полягає у визначенні основних пріоритетів зовнішньої політики Швеції в контексті сучасних геополітичних тенденцій і викликів.

Для досягнення визначеної мети було поставлено наступні **завдання**:

- Розкрити історичні передумови формування зовнішньополітичних пріоритетів Швеції;
- Охарактеризувати зовнішньополітичні традиції і цінності країни;
- Визначити сучасні геополітичні умови і виклики для Королівства;
- Дослідити головні напрямки сучасної зовнішньої політики Швеції та їх особливості;
- Проаналізувати перспективи еволюції зовнішньополітичних пріоритетів Швеції.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Швеції.

Предметом дослідження є пріоритети, особливості, стратегії і характер зовнішньої політики Швеції в сучасних геополітичних умовах.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених мети і завдань було використано принципи науковості, об'єктивності, системності, наукового опису в поєднанні з методами аналізу документів і джерел інформації, синтезу, історичний аналіз подій, які вплинули на формування сучасних зовнішньополітичних пріоритетів, сценарний аналіз та SWOT-аналіз.

Наукова новизна отриманих результатів. Теоретичні підходи були підтвержені практичними прикладами застосування Швецією нових зовнішньополітичних концепцій, а аналіз сучасних зовнішньополітичних пріоритетів країни здійснювався також в контексті розуміння ключових особливостей засад внутрішньої політики держави. Використання даних за останні роки дало змогу представити актуальну картину зовнішньополітичної ситуації в Швеції, враховуючи нові геополітичні тенденції. На основі цього було представлено конкретні практичні рекомендації щодо покращення зовнішньополітичної стратегії Швеції за допомогою SWOT-аналізу і аналізу сценаріїв.

Практичне значення отриманих результатів. Після ознайомлення з результатами представленої роботи, можна отримати чітке уявлення про особливості зовнішньополітичних пріоритетів Швеції, розуміючи історичний контекст і сучасний етап геополітичної ситуації. А також робота може стати основою для розвитку

подальших наукових досліджень цієї теми і міжнародних відносин в цілому, а також робота може використовуватись в освітньому процесі для поглибленого вивчення цієї країни. Окремі структурні складові дипломної роботи можуть використовуватися в статтях, курсових роботах, тезах тощо.

Характеристика джерельної бази роботи та стану дослідженості проблеми.

Для дослідження зовнішньополітичних пріоритетів Швеції в сучасних геополітичних умовах автором було використано більше 80 джерел. Джерельна база складається з документальних праць (зокрема, книга Г. Кссінджера «Світовий порядок»), наукових публікацій, статей в іноземних і українських газетах і журналах. Було вивчено і використано дослідження аналітичних центрів (ADASTRA), звіти про роботу окремих міжнародних організацій (Північна рада, ООН, Арктична рада та інші), а також Шведського агентства з питань міжнародної співпраці і розвитку. Важливими джерелами також були офіційні заяви і звіти про роботу Міністерства закордонних справ Швеції.

Наявність великої кількості наукових праць і джерел для вивчення цієї теми вказує на те, що стан дослідженості проблеми знаходиться на якісному і високому рівні. Особливу увагу зараз дослідники приділяють оборонній політиці країни, намагаючись дати оцінку зміні політичного курсу від нейтралітету та позаблоковості до участі в НАТО. Також досить глибоко досліджені такі напрямки зовнішньої політики Швеції як екологія, сталий розвиток і захист прав людини. Проте постійні швидкі зміни у глобальній політиці вимагають постійного оновлення даних.

Апробація. Для підвищення якості і кваліфікації роботи, окремі аспекти дослідження було представлено на наступних всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях:

1. Давиденко Д. М. «Перспективи вступу Швеції в НАТО». Всеукраїнська конференція з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: ретроспекція і сучасність» (м. Київ, НАУ, 29 лютого 2024 року). Сторінка 47-48.
2. Давиденко Д. М. XXIV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки»

(м. Київ, НАУ, 4 квітня 2024 року). Тема представлених тез: «Роль Швеції в Європейському Союзі». Сторінка 38-39.

Структура роботи. Дана робота структурно складається зі вступу, трьох розділів, кожен з яких поділяється на підрозділи, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ

1.1 Історичні передумови формування зовнішньополітичних пріоритетів Королівства Швеція

Зовнішня політика Королівства Швеція формувалася протягом століть і зазнавала змін під впливом низки історичних подій. Не зосереджуючи значну увагу на давні часи існування країни, доцільним вважається розглядати історичний аспект питання в контексті того, що відбувалося протягом XVII-XIX століть, адже саме цей період суттєво вплинув на самоідентифікацію держави, яка раніше славилася своєю войовничістю. Особливо важливими і визначними подіями тих часів були Тридцятилітня, Північна та Наполеонівські війни. Пізніше, а саме в XX столітті, основні пріоритети зовнішньої політики закріпилися остаточно, обираючи нейтралітет підґрунтям для ведення подальших міжнародних справ.

Тридцятилітня війна, яка тривала з 1618 по 1648 роки, дала Королівству можливість встановити панування в Балтійському регіоні, випереджаючи іншу сусідню країну – Данію. Країні вдалося досягти неабияких успіхів та утримати свій контроль над Північною Європою. Укладений після цієї війни Вестфальський договір закріпив позиції Швеції, зробивши її одним з найсильніших міжнародних гравців.

Проте період регіонального панування тривав недовго. Швеції не вистачало ресурсів, аби зберегти своє становище великої держави в довготривалій перспективі. Незабаром розпочалася нова війна, яка увійшла в історію під назвою Північна війна і тривала з 1700 по 1721 рік. Після поразки проти об'єднаних сил Данії, Польщі та Росії Швеція втратила більшість своїх провінцій на іншому березі Балтійського моря і залишилася практично на тих самих кордонах, що й сьогодні. Ништадтський мирний договір 1721 року між Московським царством і Шведським Королівством призвів до кардинальних змін зовнішньополітичних пріоритетів Північної країни в бік нейтралітету, поклавши кінець її імперській епосі та змінивши баланс сил в Європі [1].

Зміцнення позиції прихильності щодо нейтралітету Швеції продовжувало рости під час Наполеонівських війн на початку XIX століття. Швеція, надаючи перевагу союзу з ворогами Наполеона, віддала Фінляндію Росії. Паралельно в 1809 році було прийнято документ урядом, який встановив принципи конституційної монархії й парламентської демократії, що вплинуло як на засади внутрішньої, так і зовнішньої політики. В якості компенсації за втрату Фінляндії французький маршал Жан Батист Бернадотт, який був обраний спадкоємцем шведського престолу в 1810 році, зумів отримати Норвегію, яка була змушена укласти унію зі Швецією в 1814 році. Саме цей рік вважається офіційним початком проголошення намірів дотримання нейтрального статусу Королівством. Ця унія була мирно розірвана в 1905 році після багатьох внутрішніх суперечок. Цей союз беззаперечно вплинув на зовнішню політику Швеції, особливо по відношенню до її скандинавських сусідів і її зусилля щодо підтримки стабільності в регіоні [2]. Таким чином, шлях Королівства за новим зовнішньополітичним курсом набирав нових обертів.

Після декількох століть участі у війнах, XX століття було часом підтримки свого нейтрального статусу, не дивлячись на появу нових загроз у вигляді Першої світової війни, а згодом і Другої, до якої країни готувалися вже не перший рік. Під час Першої світової війни всередині держави виникали суперечливі думки стосовно вступу у конфлікт, проте Швеція все ж вирішила використати це на свою користь, ведучи торгівлю як з Антантою, так і з Троїстим Союзом. Окрім цього, створювалися засади взаємного нейтралітету, які стосувалися й інших країн регіону. Ізольований нейтралітет не був ефективним на сто відсотків, тому Королівство розуміло важливість налагодження відносин із своїми північними сусідами.

8 серпня 1914 року Швеція і Норвегія прийняли Декларацію про взаємний нейтралітет, де зобов'язалися проводити консультації відносно політики нейтралітету, не піднімати зброї один проти одного. У листопаді того ж року Швеція, Данія і Норвегія підготували спільну ноту воюючим країнам, яка містила в собі протест проти порушення скандинавського нейтралітету. Перша світова війна визначила важливу межу у політиці нейтралітету Швеції: вона стала здобувати традиційний характер, вважалася предметом національної гордості. У 1930 р. у Заяві

Конституційного комітету № 17, знов наголошувалося на дотриманні правил політики нейтралітету під час війни та військового конфлікту [3].

Зовнішньополітичні пріоритети Швеції під час Другої Світової війни (1939-1945 рр.) зазнали незначних хитких моментів через німецький вплив. Німецька окупація Фінляндії, Данії та Норвегії стала випробуванням і змусили шведський уряд поступився тиску Німеччини та підписати Транзитну угоду у липні 1940 року і Швеція стала однією з провідних економічних опор Німеччини. Проте не дивлячись на її співпрацю із Німеччиною, під тиском союзників та зі зміною ходу воєнних дій, Швеція все ж припинила надавати їй свою підтримку [4].

Під час нападу Радянського Союзу на Фінляндію, який пізніше став відомим під назвою «зимова війна», Швеція також зайняла нейтральну позицію і не дозволяла перекидати війська через свою територію. Проте держава підтримувала Фінляндію в матеріальному плані, включаючи зброю, літаки і транспортні засоби. А також, коли війна підходила до завершення, Швеція стала посередником, в результаті чого в 1940 році в Москві було підписано мирний договір [5].

Для союзників Королівство відігравало важливу роль як острівець нейтралітету в окупованій німцями Європі. Коли після низки перемог Німеччина почала здавати свої позиції, Швеція переглянула свою політику. В 1943 році угоду про проїзд ешелонів з німецькими відпускниками через свою територію було анульовано. Окрім цього країна зробила великий внесок у вирішення гуманітарних криз під час війни. Зокрема, на території держави відбувалися обміни полоненими, Швеція стала притулком для біженців з балтійських країн, а також з Данії і Норвегії [5].

Велика війна, яка відбулася в Європі привернула особливу увагу Швеції на такі питання своєї зовнішньої політики як повна оборона, політика нейтралітету, залучення в рамках ООН, сприяння розвитку держав третього світу, а також міжнародне роззброєння.

Важливим періодом в історії Швеції в контексті розвитку її зовнішньої політики був період з 1945 по 1991 рік. Саме в ці роки система міжнародних відносин стикнулася із таким явищем як Холодна війна, яка характеризувалася протистоянням Заходу і Сходу. Світ буквально поділився на дві частини і став біполярним. Кожна

країна обирала сторону і формувала відповідно свій зовнішньополітичний курс. Стосовно Королівства Швеція, то воно мало декілька варіантів подальшого ведення зовнішньої політики. По-перше, тісніша співпраця з іншими скандинавськими державами. По-друге, розгляд можливості вступу в НАТО. А третій варіант зводився до продовження підтримки політики неприєднання, який в результаті і став ключовим аспектом політики країни в цей період.

Незважаючи на свою нейтральну позицію та політику позаблоковості, Швеція зберігала воєнну потужність, паралельно підтримуючи при цьому торговельно-економічні відносини з країнами Заходу і Сходу. Саме економічна і торговельна діяльність сприяли тому, що країні вдалося пережити воєнний і післявоєнний періоди. Шведський уряд намагався балансувати між Москвою і Вашингтоном, водночас намагаючись зблизитися зі США, не дратуючи Радянський Союз. Важливою договірною-правовою основою для розвитку майбутніх зовнішньополітичних відносин стали Гельсінські угоди 1975 року, які були підписані низкою країн, включаючи Німеччину, Францію, США, Данію, Швецію тощо. Вони стосувалися широкого спектру питань, серед яких були економіка, навколишнє середовище, права людини, культура, підтримка миру та інші [6].

В 1953 році почався період відлиги у відносинах між Заходом і Сходом, що частково було зумовлено смертю Сталіна. До середини 50-х ХХ століття Росія визнала нейтралітет Швеції та співпрацю з Північними країнами. Крім того, тиск з боку держав-членів НАТО щодо тісної військової співпраці зі Швецією зменшився. Вони також вирішили поважати політику неприєднання, водночас залишаючи відкритими двері для майбутнього вступу Швеції до Альянсу.

Наприкінці 1960-х років постало питання про ядерну зброю. Міністр закордонних справ Швеції оголосив про «Пропозицію Ундена», у якій він стверджував, що держави, які не мають ядерного потенціалу, повинні оголосити про відмову від планів виробляти, зберігати та придбавати будь-яким способом ядерну зброю. Ця пропозиція була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН як резолюція ООН. Наголос все ще робився на стримуванні та сприянні миру, але саме поняття «граничного стримування» поступово набувало все більше прихильників [7].

Насамкінець, припинення Холодної війни, яке супроводжувалося розпадом СРСР, спричинило трансформацію геополітичної ситуації на міжнародній арені і змусило країни знаходити нові підходи до свого зовнішньополітичного курсу. На початку 80-х років ХХ століття виникає концепція «колективної безпеки» шведського прем'єр-міністра У. Пальме, яка означала відхід від принципу «гри з нульовою сумою», сприймаючи безпеку держави не за рахунок інших країн, а завдяки взаємовигідному співробітництву, наприклад, у галузі скорочення озброєнь. Наприкінці минулого століття «всеосяжний» підхід до питань безпеки міцно затвердився в Скандинавських країнах на державному рівні й став одним з основних принципів політики міжнародної безпеки Північних країн[8]. У цей період багато європейських держав швидко переорієнтувалися у відносинах з іншими країнами. У Швеції, однак, сувора офіційна політика неприєднання та сильна підтримка Глобального Півдня з 1960-х років і зміни, викликані новою орієнтацією на Європу, були особливо трансформаційними порівняно з іншими європейськими державами [9].

Зміни, які відбулися в Європі на межі 80-х і 90-х років, стали найбільшою геополітичною трансформацією з часів Другої світової війни. Розпад біполярної системи, відновлення суверенітету країн Балтії та країн Центральної та Східної Європи кардинально змінили геостратегічне положення Швеції.

1.2 Зовнішньополітичні традиції та цінності Швеції

Десятиліттями Швеція вважається взірцем для інших країн, зокрема, у відношенні цінностей, які вона просуває завдяки своїй політиці. Існує так звана національна самовпевненість країни в тому, що вона виняткова в порівнянні з іншими. Самоуявлення Швеції вирізняється тим, що країна вважає себе супердержавою моралі, на відміну, наприклад, від США, які в більшій мірі вбачають свою винятковість у військовій силі. Не дивлячись на це, саме ця винятковість відіграла значну роль в утворенні і здійсненні зовнішньої політики північної держави [10].

Формування зовнішньополітичних традицій також пов'язують з особливостям політичної системи держави. Сучасна Швеція є конституційною монархією та парламентською демократією, де главою держави офіційно є монарх. Станом на 2024 рік, главою Швеції є король Карл XVI Густав, який посідає престол вже більше п'ятдесяти років. На відміну від багатьох інших європейських країн, Королівство Швеція не має конституції у вигляді єдиного кодифікованого акту. Натомість існують чотири конституційно-правові документи: Форма правління 1974 р., Акт про престолонаслідування 1810 р., Акт про свободу друку 1949 р., Основний закон про свободу висловлювань 1991 р. Найважливішим з них є Форма правління 1974 р. Він охоплює всі ключові питання – права та свободи людини, державний устрій, міжнародні відносини тощо, а інші три акти регулюють більш вузькі питання [11].

За вищезгаданим актом від 1974 року, роль і вплив монархії в Королівстві Швеція є досить слабкими та обмеженими, а ось уряд та парламент (Риксдаг) займають ключові позиції та мають ширші повноваження. Король виконує лише символічні функції. Головою Риксдагу є тальман і саме він виконує функції монарха. На державному рівні країною керує уряд і сприяє виконанню рішень, прийнятих парламентом. Він також може висувати пропозиції щодо нових законів або поправок до них. Саме він займається розробкою основних напрямків зовнішньої і внутрішньої політики, а також призначає дипломатичних представників за кордоном. Реальним політичним лідером країни є прем'єр міністр. З 18 жовтня 2022 року Прем'єр-міністром Швеції є Ульф Крістерссон – лідер Помірної коаліційної партії, яка разом з Християнсько-демократичною і Ліберальною партіями входить до складу уряду [12].

Такі унікальні політичні механізми та їх діяльність зробили Швецію державою з відносно стабільним та сприятливим внутрішнім середовищем для розвитку суспільства і просування національних інтересів на міжнародному рівні. Зовнішньополітичні традиції і цінності сучасної Швеції зводяться до поширення демократії, захисту прав людини, підтримки міжнародного співробітництва, а також до 2022 року ще й нейтралітету. Ці принципи визначають дії країни на міжнародній арені і формують ставлення до подій, які відбуваються в світі.

Демократія дає громадянам найбільшу можливість впливати на суспільство і власне життя. Вона створює найкращі умови для захисту та поваги до прав людини та принципів верховенства права. Підтримка демократії з боку Швеції спрямована на те, щоб люди могли відстоювати та активно втілювати свої громадянські та політичні права та, таким чином, збільшити вплив на умови, в яких вони живуть. Такі інституції, як Міжнародний інститут демократії та допомоги у виборах приносять більш глибокі знання та розуміння важливості демократії, роблячи важливий внесок у поточну глобальну дискусію щодо розвитку демократії. Поширення демократичних цінностей також необхідне для економічного, екологічного та соціально сталого розвитку.

Шведська демократія є ефективною завдяки тому, що уряд різними способами намагається протидіяти недемократичним процесам, просуває важливість свободи слова та рівності людей незалежно від статі чи культурної приналежності, працює над зміцненням права на доступ до інформації, створюючи відкритий і безпечний медіа-ландшафт, в якому кожен може відкрито виражати свою думку, в той же час маючи право на приватність. Частково це здійснюється через публічну дипломатію і є прикладом для багатьох інших європейських країн [13].

Невід'ємною складовою шведського демократичного суспільства є захист прав людини та підтримка мультикультуралізму. Права людини гарантовані Конституцією Швеції та спеціальними законами щодо боротьби з дискримінацією та злочинами на ґрунті ненависті. Згідно з другим розділом Конституції 1974 року, який носить назву «Основні права і свободи», країна гарантує захист чотирьох типів прав: позитивні й негативні свободи поглядів, фізичні права та гарантії верховенства права. Усім громадянам гарантується свобода вираження поглядів, інформації, зібрань, асоціацій і віросповідання. Щодо свободи вираження думок згадуються Закон про свободу преси та Основний закон про свободу вираження поглядів, які регулюють різні сфери ЗМІ [14]. Згідно з міжнародними стандартами, права і свободи особи в Швеції вважають широкими.

Окрім цього, країна підписала та ратифікувала більшість документів, що стосуються прав людини в рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), Міжнародної організації праці (МОП) і Ради Європи. Основними міжнародними

документами є Загальна декларація прав людини ООН, Європейська конвенція з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та інші. Ці документи охоплюють важливі теми прав меншин, дискримінації, прав дитини, прав на притулок і рівноправність всіх громадян [15].

Особливе місце в питанні прав людини у Швеції посідає гендерна рівність. Протягом тривалого часу Швеція була видатним борцем за права жінок як усередині країни, так і на міжнародному рівні, незалежно від політичної партії в уряді. Згідно з державною політикою, жінки мають бути почутими та залученими до політичних дискусій, розподілу ресурсів та прийняття рішень на всіх рівнях і в будь-який час. Також наголошується, що збільшення частки жінок у світових парламентах і керівництві є обов'язковим. Така сильна позиція Королівства зробила його однією з перших країн, яка запровадила цей аспект у роботу шведських закордонних справ [16].

Тому рівність є надважливою частиною прагнення до демократії. Посольства держави організують дебати та дискусії аби сприяти поширенню шведського досвіду та знань. Швеція також має наміри стати рушійною силою, щоб питання рівності посіли більше місця на глобальних форумах, таких як ООН, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Світовий банк і Міжнародний валютний фонд (МВФ).

Останнім аспектом в розгляді дотримання прав людини є мультикультуралізм, оскільки на сучасному етапі Швеція стала домом для низки іммігрантів з різних країн. В межах держави представлено більше двохсот національностей. Необхідність культурної дипломатії стає все більш важливою у Швеції для того, щоб мирне та толерантне співіснування між різними групами стало реальністю. Це включає в себе створення сприятливих умов для успішної імміграції, обмін ідеями, традиціями і цінностями з метою сприяння налагодженню міжкультурних комунікацій. Зосередженість на посиленні інтеграції, різноманітності та рівності вирізняє шведське суспільство від інших північних країн-сусідів. Пріоритетність

міжкультурного обміну та взаєморозуміння виділяються як у політичній, так і в соціальній сферах Швеції та її відносинах з іншими країнами [17].

Поширення вищезазначених цінностей і досягнення національних інтересів неможливе без міжнародного співробітництва. Шведська політика здійснюється в прямих відносинах з іншими країнами, а також через, наприклад, ЄС, ООН та інші міжнародні майданчики. Співпраця ґрунтується на міжнародному праві, яке складається з усіх міжнародних угод і правил, які регулюють як саме держави й інші міжнародні суб'єкти повинні співпрацювати та як вони можуть і не можуть діяти по відношенню один до одного. Завдяки міжнародному співробітництву Швеція робить внесок у підтримку сталого розвитку, надаючи допомогу, обмінюючись найкращими практиками та відстоюючи політику, яка надає пріоритет економічній, соціальній та екологічній стійкості [18].

Ще одна згадана характеристика, яку часто асоціювали із зовнішньою політикою Швеції – це був її нейтралітет. Згідно з усталеним наративом, шведська політика нейтралітету означала, що вона повинна залишатися позаблоковою з наміром оголосити себе нейтралітетом у разі війни. Варто зазначити, що цей нейтралітет мав одну особливу рису: він ніколи не був закріплений документально, що давало країні лавірувати під час загострення міжнародної ситуації. Хоча країні вдавалося залишатися осторонь війни, їй також доводилося йти на компроміс із важливими принципами, щоб зберегти цей мир. Політика нейтралітету також часто ґрунтувалася на напрузі між публічними деклараціями та таємною співпрацею.

Протягом ХХ століття нейтралітет Швеції переріс у активну інтернаціоналістську зовнішню політику, яка сприяла міжнародному миру та безпеці через дипломатію, домовленості про співпрацю та міжнародні організації. Під час Холодної війни політика нейтралітету зробила політику безпеки Швеції передбачуваною і час від часу давала їй надійну позицію як чесного посередника під час різноманітних регіональних конфліктів. Навіть після її закінчення Швеція утримувалася від приєднання до військових альянсів. Не дивлячись на таку категоричність, скандинавська країна не відхрещувалась від оборонної співпраці зі

США та НАТО. А вступивши в 1995 році до ЄС - активно долучилася до розвитку та інтеграції його політики безпеки, включаючи елементи оборонної співпраці [19].

Протягом тривалого часу політичні умови змінювалися, розвивалися зовнішні загрози, змінювався геополітичний ландшафт. Швеція встановила представницьку демократію, дотримуючись при цьому позиції нейтралітету в тій чи іншій формі до 2022 року.

1.3 Сучасні геополітичні умови та виклики для країни

Визначаючи часовий проміжок у контексті розуміння сучасних геополітичних умов вважається раціональним розглядати період з 1991 року, тобто після закінчення Холодної війни між США і СРСР; Заходом і Сходом; демократією і автократією.

Для опису періоду після 1991 року найчастіше використовують два терміни – постбіполярна міжнародна система і міжнародні відносини після закінчення Холодної війни. Єдина різниця полягає в акцентуванні на певному аспекті. Постбіполярна міжнародна система прагне підкреслити зникнення дуалізму на арені міжнародної політики після розпаду Радянського Союзу як наддержави. У другому випадку ключовим для оцінки сучасного стану міжнародних відносин є акцент на зникненні основних розмежувальних ліній у світовій політиці: між соціалізмом і капіталізмом, між державним контролем і ринковою економікою, і, звичайно, між СРСР і США [20].

З розпадом біполярного світового порядку, науковці почали робити припущення і прогнози щодо потенційних змін і розвитку постбіполярної системи міжнародних відносин. Вагомий внесок у вивчення цієї теми зробили Чарльз Краутгаммер, Генрі Кіссінджер, Річард Хаас та інші.

Американський політичний журналіст і оглядач Чарльз Краутгаммер висував думку, що новий світовий порядок буде мати однополярний характер, а політичним гегемоном будуть США. Проте така однополярність, на його думку, не є вічною, а є лише перехідним етапом до багатополярного світу. Це підтверджувалося тим, що потенціал стати не менш могутніми акторами спостерігався за Китаєм, Росією,

Японією і Європою. Тому час відведений на гегемонію США обмежувався чотирма десятиліттями [21].

Поглядів щодо мультиполярного світу дотримувався американський політолог і дипломат Генрі Кіссінджер. У своїй книзі «Світовий порядок. Роздуми про характери націй в історичному контексті» він детально описав утворений геополітичний ландшафт, в якому США займають провідну позицію, а також ідентифікує можливі загрози і виклики для глобальної стабільності. Окрему увагу вчений приділив Китаю та Росії, вивчаючи їхні амбіції до влади і розширення свого впливу як в економічному, так і територіальному аспекті. Він аналізував напруженість у відносинах між цими країнами і США, не виключаючи появи нових міжнародних конфліктів на світовій арені. Окрім цього, серед визначених ним загроз були тероризм, кібератаки, зміна балансу сил, екологічні проблеми і кризи різного характеру [22].

Скандинавський політолог Йоганн Галтунг у своїй гіпотезі «Сім паралелей однополярного світу» виділив сім центрів, які можуть претендувати на глобальну (регіональну) гегемонію:

- США - гегемон в Західній півкулі та на Близькому Сході з амбіціями стати наддержавою;
- ЄС, який грає на протистоянні Росії та Туреччини;
- Росія з СНД;
- Туреччина з великою кількістю світських мусульманських держав;
- Індія та індуїстські держави;
- Китай — поширення впливу внаслідок «прихованого капіталізму»;
- Японія, якій бракуватиме економічного лідерства [23].

Більш сучасним підходом до розгляду сучасного світоустрою є ідея мультиплексності. Мультиплексний світовий порядок не закріплюється гегемоном. Натомість він культурно та політично різноманітний і економічно взаємозалежний, де виклики миру, безпеці та добробуту стають все більш транснаціональними. Це передбачає розпорошення влади та впливу як серед сильних держав, так і нових, малих держав, глобальних і регіональних організацій і недержавних акторів.

Мультиплексність відрізняється від багатополарності, яка стосується в основному розподілу матеріальних можливостей. Багатогранність передбачає набагато більше, ніж простий розподіл влади. Йдеться також про поширення ідей, культур і цивілізацій [24]. Аби переконатися в достовірності наведених теоретичних тез необхідно розглянути ключові події, які відбулися після 1991 року.

США вдалося посилити свою присутність в регіонах Близького Сходу і Кавказу. Вторгнення Іраку в Кувейт певним чином сприяли тому, щоб Вашингтон зміг реалізувати свою гегемонію на Близькому Сході. Після вдалої військової операції в Афганістані та вторгнення в Ірак, Сполучені Штати увічнили своє панування в регіоні. Стосовно Кавказу, то там Америці вдалося знайти союзників, які раніше були членами Радянського Союзу – Азербайджан, Україна і Грузія. Паралельно відбувалося розширення НАТО і ЄС для подальшого залучення Східної Європи, що безумовно викликало невдоволення Росії [25].

В свою чергу Росія теж намагалась встановлювати контроль в регіоні і навіть за його межами. Будучи слабшою в економічному плані, Росія брала активну участь у військових інтервенціях з 1991 року. У пострадянському просторі Росії вдалося спровокувати Абхазьку війну між абхазькими сепаратистами та грузинським урядом, двічі розгорнути Чеченську війну, а також розпочати вторгнення до Грузії з територій сепаратистських республік Північної Осетії та Абхазії у 2008 році. Єдине воєнне втручання за межами регіону було в Сирії в 2015-2022 роках. Це стало вирішальним моментом у сирійській громадянській війні, яка почалася в 2011 році [26].

Хоча Швеція не була помітним центром тиску та провокацій російського уряду, Естонія, Латвія та Литва точно були. Ці країни стали частими об'єктами кібервійни і військових інцидентів з російськими військами на своїх кордонах. Військове втручання Росії в Грузію в 2008 році посилило страх країн Балтії щодо того, що Москва також може втрутитися на їхню територію [27].

Історично склалося, що відносини між Швецією і Росією часто мали прихований чи явний ворожий характер. В 2013 році російськими бомбардувальниками були здійснені імітаційні атаки на Стокгольм і південну Швецію. А після агресії Росії в Україні в 2014 році Швеція посилила негативне

ставлення до Москви, підтримуючи санкції і вважаючи проект «Північний потік» і «Північний потік-2» шкідливими для ЄС [28].

Період 2014-2022 рр. можна назвати досить переломним, оскільки за цей час відбулося багато геополітичних подій, які не змогли залишити осторонь Швецію. По-перше, Брекзит – в 2016 році Велика Британія заявила про вихід із Європейського Союзу, який остаточно закінчився в 2019 році. В той час лідери Швеції наголошували на важливості єдності ЄС для вирішення виникаючих проблем. Окрім цього, Швеція брала участь в двосторонніх переговорах, аби забезпечити захист свої політичних і економічних інтересів навіть після виходу Британії з об'єднання, адже протягом багатьох років Королівство Великої Британії було одним з головних партнерів Швеції [29].

Другою проблемою стала підтримка партнерства з США під час президентства Дональда Трампа, який відомий в політиці гучними заявами і контроверсійною політикою. Тоді США вийшли з Паризької кліматичної угоди, що суперечило поглядам Стокгольма. Іншим непорозумінням була критика Трампом НАТО і його учасників за недостатнє фінансування. Не дивлячись на згадані перепони, Швеції вдавалося підтримувати конструктивний діалог, аби сприяти подальшій співпраці в сфері економіки, безпеки і оборони [29].

Одним з найбільших потрясінь для зовнішньої політики Швеції і всієї міжнародної спільноти стало вторгнення Росії до України 24 лютого 2022 року, який ознаменував початок нового етапу в розвитку міжнародних відносин. Це змусило країни Європи переглянути свої відносини з Росією і винайти нові підходи до ведення зовнішньої політики, зокрема стосовно питань безпеки. Для Швеції це означало перегляд свого нейтрального статусу.

Слід підкреслити, що внутрішні й зовнішні фактори впливають на ведення політики державами світу, включаючи Швецію. Пропонуємо розглянути головні виклики, з якими стикнувся Стокгольм на сьогоднішньому етапі.

Існує напруженість у відносинах між Китаєм і США; Росією і НАТО. В той же час, анексія Росією Криму, проведення військових операцій на Сході України, що переросли у повномасштабну російсько-українську війну спричинили погіршення і

без того холодних відносин між Росією і Північноатлантичним Альянсом, а також створили гуманітарну кризу, що відображається у проблемах міграції, торгівлі і економіки. Це становить загрозу для держав Балтійського регіону, які можуть стати наступними у загарбницьких планах російської влади. Через це військові витрати досягають найвищих показників після закінчення Холодної війни. Зараз світ буквально знаходиться на порозі Третньої світової війни. Змінюються і засоби ведення війни – частішими стають кібератаки і терористичні акти [29].

Доцільним вважається до нових глобальних ризиків також відносити погіршення безпекової ситуації, збільшення ролі ядерної зброї, зміну клімату, боротьбу з наслідками швидкого технологічного розвитку, антиглобалістський рух і пандемії.

За статистичними даними, представленими на глобальній платформі Statista, станом на листопад 2023 року серед найбільш хвилюючих тем для суспільства Швеції є злочинність і насильство (67%), інфляція (28%), тероризм (23%), бідність і соціальна нерівність (21%), проблема імміграції (19%), зміни клімату (14%), військові конфлікти між країнами (12%), проблема працевлаштування (12%), корупція (7%) і COVID-19 (2%) [30]. Кожна з проблем вимагає спеціального підходу аби зменшити вплив їхніх наслідків на Швецію і світ в цілому.

Можна зробити висновок, що Королівство Швеція пройшло довгий шлях становлення і визначення своїх зовнішньополітичних пріоритетів. Історичний фактор відіграв вагомий роль і допоміг визначити підґрунтя для обрання країною того чи іншого шляху: від нейтралітету до повернення на лави військово-активної держави. Проаналізувавши особливості політичної системи Королівства і її нормативно-правові акти було визначено зовнішньополітичні традиції і цінності Стокгольму, які рішуче відстоюються і просуваються на міжнародній арені. На сучасному етапі, стикнувшись із низкою викликів, вона активно проводить політичну діяльність для збереження миру, національної безпеки, підтримки демократії і прав людини, займаючи при цьому важливе місце як торговельний, воєнний і культурний союзник для інших країн регіону і світу.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕЦІЇ

2.1 Європейська інтеграція і регіональне співробітництво

Швеція є відносно маленькою країною Північної Європи, якій для процвітання необхідна відкритість до зовнішнього світу. Країна зацікавлена в міжнародних переговорах і переговорах, спрямованих на досягнення згоди щодо спільних правил та інституцій. Такі переговори можуть відбуватися двосторонньо, тобто між двома окремими акторами, але для маленької країни великою перевагою є багатосторонні переговори, між кількома суб'єктами одночасно. З одного боку, це забезпечує більш однакові умови гри, оскільки угоди охоплюють кілька країн, а з іншого – зменшує можливість для великих гравців домінувати над меншими[31]. Саме тому міжнародна співпраця є одним з ключових векторів зовнішньої політики Швеції, який є запорукою ефективного і безпечного існування в сучасних геополітичних умовах.

Здійснюється це через участь Королівства в міжнародних організаціях (Організація Об'єднаних Націй, Світова Організація Торгівлі, НАТО, Арктична рада, Рада Європи, Організація Економічного Співробітництва та Розвитку, Північна рада тощо), об'єднаннях (Європейський Союз) та ініціативах.

Європейська інтеграція Швеції є важливим аспектом її зовнішньополітичної діяльності і бере свій початок з 1995 року, коли вона офіційно стала членом Європейського Союзу (ЄС). На засадах Маастрихтського договору, передбачалося долучення Королівства до внутрішнього ринку, економічного союзу та ведення спільної зовнішньої політики. Будучи частиною цього політично-економічного утворення, Швеції вдається брати активну участь у прийнятті рішень і сприяти функціонуванню Європейського Союзу [32]. Як і будь-яка інша держава-член, Швеція має власне право голосу і можливість висувати власні ідеї завдяки уряду, який представляє інтереси країни в Європейській Раді й Раді ЄС. Інтеграція в Європейський Союз головним чином проявляється у співпраці в економічній, безпековій, соціальній і політичній сферах.

Після приєднання до ЄС, Швеція почала інтегруватися в європейські структури, внутрішні ринки Союзу і адаптувати свою політику згідно з вимогами і стандартами ЄС. В 2001 році Швеція приєдналася до Шенгенської угоди, яка передбачала скасування прикордонного контролю і дозволяла вільно пересуватися громадянам країн-учасників угоди [33]. Економічна і фінансова складові відносин між цими двома суб'єктами є фундаментальними. Країна була інтегрована у внутрішній ринок ЄС у рамках Програми єдиного ринку. До приєднання Швеції до ЄС вона була членом Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), підписаної з ЄС у 1972 році [34]. Пізніше Швеція підписала документ про те, щоб стати членом Європейської економічної зони (ЄЕЗ) у 1992 році, що забезпечує участь у Програмі єдиного ринку для країн, які не є членами ЄС. Ще однією особливістю є те, що на референдумі 2003 року Швеція проголосувала і вирішила не приймати євро, залишаючи свою офіційну валюту – крону. Такий підхід дозволяє Швеції зберігати певну незалежність і підтримувати економічну стабільність в країні.

Відповідно до аналізу інтеграції Єдиного ринку, в 1995 році середній індекс інтеграції становив лише 58%, і він постійно зростав до 75,9% у 2015 році. Індекс інтеграції Швеції до єдиного ринку становив лише 53,5%, коли вона вступила до ЄС у 1995 році, тобто 7,8% нижче середнього. У 2015 році він зріс до 69,5%, хоча все ще був нижчим за середній показник по ЄС. Економічний вплив інтеграції єдиного ринку на ВВП на душу населення в країнах-членах ЄС у 2015 році був у середньому на 0,79% вищим, ніж за відсутності подальшої інтеграції. У Швеції він становив 1,13%, що було вище середнього показника [35].

На сучасному етапі економічне і торговельне співробітництво між ЄС і Швецією базується на Угоді про вільну торгівлю, що забезпечує вільний обіг товарів, послуг і капіталу. Країна є експортером продукції машинобудування, паперу, целюлози, деревини і хімікатів. А імпортує вона в свою чергу автомобілі, продовольство, метали тощо [36].

Діяльність ЄС фінансується державами-членами, які щорічно роблять внески до бюджету ЄС. Розмір внеску залежить від валового національного доходу (ВНД) країни і певних індивідуальних особливостей. Оскільки ВНД Швеції має вищі

показники порівняно з іншими європейськими країнами – внески є відповідно теж більшими. Наприклад, у 2016–2022 роках Швеція щорічно сплачувала до бюджету ЄС від 24 до 52 мільярдів шведських крон і отримувала від 10 до 16 мільярдів шведських крон щорічно у вигляді повернення з бюджету ЄС. У 2023 році внесок Швеції в бюджет Європейського Союзу оцінюється в 45,9 млрд. крон, а зворотний потік підтримки (гранти ЄС) – в 32,5 млрд. крон. Це робить Швецію чистим платником, бо розмір внесків є більшим за те, що вона отримує назад. Певна підтримка ЄС надходить шведським державним установам, організаціям, університетам і університетським коледжам через різні проекти та мережі ЄС (наприклад, співпраця в рамках освітньої програми Еразмус+). Ця підтримка надходить не безпосередньо з бюджету ЄС на поточний рік, а опосередковано через різні організації та акторів [37].

Наступним вектором у кооперації Швеції з Європейським Союзом є політична складова. Уряд Швеції не може прямо впливати на політику ЄС. Йому необхідно співпрацювати з іншими політичними акторами на національному та міжнародному рівнях. Риксдаг стежить за процедурами прийняття рішень Союзу і подає висновки, щоб вплинути на ці процеси, але саме уряд формулює позицію Швеції у справах ЄС. Уряд має постійно інформувати Риксдаг і консультуватися з призначеними ним органами щодо розвитку в рамках співпраці з ЄС [38]. Один із засобів просування власних інтересів і цінностей є змога країн-членів головувати в Раді Європейського Союзу протягом 6 місяців.

Зовсім нещодавно Швеція виконувала повноваження голови в Раді ЄС з січня по червень 2023 року. Це був період історичних викликів як для держав-членів, так і для самого Союзу в цілому. Країна наголосила на важливості демократичних цінностей, недискримінації і індивідуальних свободах, роблячи акцент на збільшенні економічного виробництва і глобального впливу. Невід’ємним елементом головування Швеції в Раді було дотримання принципу верховенства права [39].

Чотири пріоритети Швеції були закріплені в шведському парламенті на ранній стадії, а саме: безпека та єдність через триваючу війну в Україні, поштовх переходу до зеленої енергетики, повернення довгострокової конкурентоспроможності єдиного

ринку на порядок денний та зміцнення демократичних цінностей і верховенства права.

Серед конкретних досягнень Швеції у питанні з підтримкою України було узгоджено 10-й та 11-й пакети санкцій проти Росії. Країни-члени також досягли знакових домовленостей щодо боєприпасів, включаючи спільні закупівлі для постачання Україні артилерійських снарядів, а також використання бюджетної підтримки ЄС для збільшення європейського виробництва. Крім того, президентство Швеції призначило робочу групу для вивчення того, як заморожені російські активи можуть бути використані для відновлення України і яким способом можна притягнути Росію до відповідальності за скоєння воєнних злочинів.

Іншим досягненням Швеції було сприяння підвищенню конкурентоспроможності ЄС, враховуючи геоекономічні і безпекові проблеми. Основною метою шведського головування було знайти баланс в сучасних геополітичних умовах шляхом дотримання правил єдиного ринку та усуненні бар'єрів для інвестицій, а також було розглянуто необхідність відновлення уваги до досліджень і розробок в еру діджиталізації [40].

Президентство Швеції в Раді мало на меті продовжувати підтримку вільної торгівлі та програми партнерства ЄС в Індो-Тихоокеанському регіоні та Латинській Америці, включаючи Австралію, Чилі, Індію, Індонезію, Мексику та Нову Зеландію. Розглядалося скасування або зниження тарифів для країн, що розвиваються, і переговори щодо захисту від економічного примусу. Шведське головування сприяло цифровій торгівлі через двосторонні торговельні угоди та спільну ініціативу щодо електронної комерції у Світовій організації торгівлі (СОТ).

Через зростання рівня інфляції, процентних ставок і цін на енергоносії було вжито рішучих заходів, щоб продовжувати перехід до зеленої економіки та зберегти основу економічної моделі для довгострокового зростання [41]. Під час головування Швеції було розглянуто також питання екології, гендерної рівності і міграції, але про це детальніше описано в наступному розділі роботи. Загалом, робота Швеції в Раді ЄС вважається досить успішною і завдяки її стриманому підходу, діяльність

Королівства дає розуміння того, що ЄС має бути економічно і політично орієнтованим на ефективну співпрацю для вирішення головних проблем.

Розглядаючи аспект регіонального співробітництва Швеції, доцільно виокремити три міждержавні об'єднання, в рамках яких здійснюється зовнішня політика країни. До них відносять Північну раду, Арктичну раду і Раду держав Балтійського моря.

Північна рада є офіційним органом для офіційного міжпарламентського співробітництва. Засновано раду було в 1952 році і її членами є Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція, Фарерські острови, Гренландія та Аландські острови. Скандинавське співробітництво вимагає сильного голосу у світі та на європейських і міжнародних форумах. Цінності, які поділяють скандинавські країни, допомагають зробити регіон одним із найбільш інноваційних і конкурентоспроможних у світі. Рада міністрів Північних країн є форумом для міжурядового співробітництва, Рада Північних країн - для міжпарламентського співробітництва. Скандинавський регіон є одним з найбагатших у світі за показниками ВВП на душу населення. Це обумовлено відкритим ринком праці, високим рівнем довіри населення до влади та свободи слова. Окрім цього країни цього регіону займають провідні позиції у питаннях екології і рівності [42].

20 серпня 2019 року прем'єр-міністри Північних країн оголосили про своє бачення співробітництва. Воно полягає в тому, що даний регіон має стати найбільш стійким та інтегрованим регіоном у світі до 2030 року [42].

З 1 січня 2024 року Швеція прийняла головування в Раді міністрів Північних країн. У своїй програмі Швеція виділила чотири головних напрямки своєї діяльності: інтегрованість скандинавського регіону, екологія, конкурентоспроможність країн регіону і його соціальна стабільність.

Швеція рішуче налаштована прискорити зусилля з ліквідації прикордонних бар'єрів, особливо з огляду на виклики, які виникли під час і після пандемії. Питання клімату та навколишнього середовища є нагальними, тому країни Північної Європи повинні мати сильну і чітку позицію задля просування ефективних рішень на міжнародних переговорах щодо цієї проблеми. Глобальна конкурентоспроможність є

важливою не лише для розвитку бізнес-сектору, але й для забезпечення майбутнього процвітання. Одним із головних завдань Північного співробітництва є створення найкращих можливих умов для транскордонної діяльності людей і підприємств. Головування Швеції зосередиться особливо на співпраці та обміні знаннями та досвідом між скандинавськими країнами щодо організованої злочинності, соціальної злочинності, насильницького екстремізму та тероризму [43].

Рада держав Балтійського моря є міжурядовим політичним форумом регіонального співробітництва, учасниками якого є 10 держав (Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща та Швеція) і Європейський Союз. Працюючи через різні комітети, експертні групи та мережі для реалізації спільних ініціатив і проєктів, які сприяють регіональному розвитку, форум зосереджується на своїх поточних 3 пріоритетах – регіональна ідентичність, безпечний та захищений регіон і сталий та процвітаючий розвиток. Три основні пріоритети спрямовані на вирішення проблем сталого розвитку, клімату, стійкої морської економіки, освіти, науки, культури, залучення молоді, праці, громадянської безпеки, прав дітей і торгівлі людьми [44].

Рада підтримує глобальний погляд на регіональні проблеми. Серед них – політична та практична реалізація Цілей сталого розвитку ООН, Паризької кліматичної угоди, Сендайської рамкової програми щодо зменшення ризику стихійних лих, Палермського протоколу та Конвенції ООН про права дитини. Міжурядовий політичний форум відомий своєю співпрацею з університетами над програмами неформальної освіти, маючи на меті залучити молодь у політику регіону [44].

Роль Швеції в цьому об'єднанні є ваговою. Періодично країна головує в Раді держав Балтійського моря; останній раз це було в 2017-2018 роках. Діяльність країни спрямована на виконання вищезгаданих цілей. Окрім цього, Швеція підтримує План Baltic 2030, який спрямований на реалізацію Цілей сталого розвитку ООН у Балтійському регіоні. Він спрямований на сприяння сталому економічному розвитку, захисту навколишнього середовища і соціальному добробуту. Також держава відіграє важливу роль у реалізації Стратегії ЄС для регіону Балтійського моря, яка спрямована

на збереження моря, об'єднання регіону та підвищення рівня життя населення за допомогою різноманітних спільних проєктів. Швеція очолювала цей проєкт з 1 липня 2022 року до 30 червня 2023 року, зосереджуючись на покращенні комунікації, обміні досвідом для реалізації Стратегії ЄС на всіх рівнях [45].

20-та сесія міністрів Ради держав Балтійського моря, що відбулася у німецькому місті Вісмар, завершилася 2 червня 2023 року, ключовими результатами якої були: демонстрація солідарності проти триваючої агресії Росії в Україні, відданість відновлюваній енергії, а також наголос на участі молоді та стійкість суспільства в регіоні Балтійського моря. У зв'язку з триваючою війною в Україні, яка показує вразливість Європи до залежності від російської нафти та газу, Рада підтвердила свою відданість досягненню кліматичної нейтральності до 2050 року [46].

Будучи однією з восьми арктичних країн, Швеція має особливий інтерес і відповідальність за сприяння мирного і стабільного розвитку регіону. Геостратегічне значення Арктики зросло як для арктичних, так і для неарктичних держав. Збільшення військової присутності та активності в регіоні несе наслідки для політики безпеки. COVID-19 підкреслив необхідність стійкості та готовності місцевих громад в Арктичному регіоні до боротьби з пандемією. Кілька країн Азії і Європи стали спостерігачами в Арктичній раді (Швейцарія, Південна Корея, Японія та інші).

Арктична рада є головним міжурядовим форумом, який підтримує і координує співпрацю між арктичними країнами і корінними народами Арктики щодо важливих арктичних питань. Заснована вона була в 1996 році шляхом підписання Оттавської декларації. В ній зазначається, що всі вісім держав-членів (США, Канада, Данія, Швеція, Росія, Норвегія, Ісландія і Фінляндія) є розпорядниками в регіоні і несуть відповідальність за його розвиток [47]. Серед головних здобутків ради за часи існування є три угоди між восьма країнами-учасниками: Угода про співробітництво з авіаційного та морського пошуку та рятування в Арктиці (2011), Угода про співробітництво в галузі готовності та реагування на забруднення моря нафтою в Арктиці (2013), Угода про посилення міжнародного арктичного наукового співробітництва (2017).

Швеція вперше головувала в Арктичній раді в 2011-2013 роках і головними пріоритетами в її роботі були: клімат і боротьба із забрудненням навколишнього середовища, збереження мови і забезпечення гендерної рівності та економічного розвитку для людей Арктики, розробка стратегічного комунікаційного плану для посилення функціонування Арктичної ради. Саме тоді було створено постійний секретаріат Арктичної ради і прийнято комунікаційну стратегію для інформування громадськості про роботу ради [48].

Оновлена стратегія Швеції визначає політичний напрямок подальшої своєї роботи в регіоні в шести тематичних напрямках: міжнародна співпраця; безпека і стабільність; клімат і навколишнє середовище; полярні дослідження та екологічний моніторинг; сталий економічний розвиток та інтереси бізнесу; забезпечення хороших умов проживання. Окрім цього, держава бере активну участь у 3 із 6 робочих групах ради. Це група по Збереженню арктичної флори і фауни, Програма моніторингу і оцінки Арктики (2019-2021 рр.) і група по Захисту арктичного морського середовища (2022-2024 рр.). Швеція також працюватиме над спільними ініціативами в ЄС, ОЕСР та Арктичній раді, щоб також сприяти розвитку сталої мінеральної промисловості на глобальному рівні. Активна кооперація відбувається між всіма суб'єктами об'єднання, маючи на меті в подальшому більше залучати до ініціатив також ЄС, США та інші неарктичні країни [49].

З 2022 року через початок Росією повномасштабної війни в Україні, участь РФ в подальших проектах й ініціативах було припинено. Ці події також безповоротно змінили геополітичну ситуацію і вплинули на формування нової стратегії безпеки і оборони Швеції та інших країн Балтії і Скандинавії.

2.2 Безпекова та оборонна політика Швеції

Безпекова і оборонна політика Королівства Швеції є складовою частиною її національної стратегії, яка спрямована на забезпечення миру і стабільності на державному, регіональному і міжнародному рівнях.

Протягом століть країна Північної Європи дотримувалася нейтралітету і політики неприєднання. Кожна нейтральна країна тлумачила свій статус по-своєму. Раніше під поняттям нейтрального статусу держави розумілася заборона на участь у будь-яких військових конфліктах і утримання від співпраці у цій сфері. Проте статус позаблоковості відкривав для країн більше можливостей, адже існувала тільки заборона на участь у військових блоках. Після розпаду біполярної системи міжнародних відносин для країн з'явилися нові виклики у вигляді глобалізації і виникнення нових загроз для колективної безпеки в цілому, що вимагало переформатування зовнішньополітичних концепцій. Політика нейтралітету Швеції зводилася до неучасті у військових блоках та збройних конфліктах. Натомість це не заважало їй брати участь в економічних союзах, бути частиною Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) і розвивати кооперацію з НАТО та іншими організаціями у військово-технічній сфері з можливістю доєднуватися до миротворчих операцій, зокрема під егідою ООН [50].

Загалом, оборонна і безпекова політика Швеції зводиться до трьох ключових напрямків: співпраця в рамках ЄС; підтримка регіональної безпеки і відносини з НАТО.

Як член ЄС, Швеція підтримує важливість одноголосності і згоди в питаннях, що стосуються безпеки. Держава виступає за поглиблення співробітництва в сфері оборони і підтримує ініціативи Спільної політики безпеки та оборони (СПБО). Європейська стратегія безпеки вважається важливою для Швеції для продовження розвитку, а ЄС розглядається як один із головних факторів безпеки у світі. Держава має змогу брати активну участь у миротворчих операціях під егідою ЄС, надаючи свій військовий персонал і гуманітарну допомогу для місій в країнах Африки або на Балканах. Країна також підтримує оборонні проекти ЄС фінансово, роблячи внесок у Європейський оборонний фонд [51].

Іншим вектором діяльності Швеції є участь в ініціативі Постійної структурованої співпраці (PESCO). До вступу Швеції в НАТО, ця організація розглядалася як певна альтернатива Північноатлантичному альянсу. Позиція країни щодо Постійного структурованого співробітництва в Європейському Союзі у сфері

оборони та безпеки відображає інтерес до підтримки європейської єдності як засобу забезпечення національної безпеки Швеції. Розширена європейська співпраця в галузі оборони розглядається державою як засіб протидії відцентровим силам в ЄС, але з наголосом на збереженні суто міжурядової співпраці. Шведський вибір проектів PESCO ґрунтується на необхідності ефективного розподілу ресурсів на зміцнення національних військових можливостей. Продовження військової участі Швеції в операціях ЄС з врегулювання кризових ситуацій відображається у двох із чотирьох проектів PESCO, у яких Швеція брала участь: Європейський центр компетенції навчальних місій та Європейське медичне командування[52].

Основним інтересом Швеції щодо подальшого розвитку PESCO, а також Європейського оборонного фонду і Європейської програми розвитку оборонної промисловості, є те, що вони забезпечують безперервність трансатлантичного оборонного співробітництва та дозволяють захистити шведські промислові партнерства з Великобританією, США та Норвегією. Поряд із трансатлантичним партнерством для Швеції важливими є відносини з Францією і Німеччиною, які розглядаються як потенційні оборонні партнери. Німецька рамкова концепція націй і французька Ініціатива європейського втручання є ефективними для розвитку спроможності Швеції протистояти будь-яким військовим загрозам з боку Росії [52].

Регіональний аспект оборонної та безпекової співпраці існував в різних формах з 1990-х років минулого століття. Після закінчення протистояння між Заходом і Сходом, країни Північної Європи виступали за демілітаризацію та фокусувалися на більш важливих питаннях ніж оборона і військова інтеграція. Проте були створені такі формати співробітництва як NORDCAPS (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support), що сприяв спільній координації дій країн регіону задля підтримки миру; NORDAC (Nordic Armament Cooperation) для розвитку в сфері озброєння і NORDSUP (Nordic Defense Support) для інтенсифікації співпраці в військовій сфері [53].

Після початку війни в Грузії в 2008 році, Північні країни почали співпрацювати в закупівлі оборонного обладнання, а також у більш оперативних заходах, таких як повітряне патрулювання. Ці перші кроки оборонної співпраці були зроблені в рамках

багатосторонньої платформи північного оборонного співробітництва NORDEFSCO (Nordic Defense Cooperation), яка була заснована в 2009 році. Цікавою особливістю є те, що під час осінньої сесії військового комітету окрім Норвегії, Швеції, Фінляндії, Данії й Ісландії беруть участь країни Балтії в якості спостерігачів. Включення балтійських держав сприяє більш ефективному контролю за ситуацією у регіоні Балтійського моря, а також є вигідним моментом для НАТО в контексті реагування у разі потенційної агресії щодо Литви, Латвії та Естонії [54].

В листопаді 2018 року міністрами оборони держав-членів було підписано «Vision 2025», яке підвищує амбіції північноєвропейської оборонної співпраці, заявляючи, що вона має застосовуватися не лише в мирний час, але й у разі кризи чи конфлікту. Головним пріоритетом є зробити NORDEFSCO платформою для тісного політичного діалогу, обміну інформацією та координації спільних скандинавських позицій щодо можливих кризових ситуацій. З огляду на зростаючу загрозу терору, кібернетичних та гібридних викликів, «Vision 2025» оцінює необхідність тіснішої співпраці в усіх цих сферах. Крім того, метою є посилення оперативної сумісності, стримування та співробітництва щодо повної оборони в Північному регіоні із залученням країн Балтії [55].

Також Швеція розбудовує тісні двосторонні відносини із країнами-сусідами, зокрема Норвегією, Данією і найбільше – Фінляндією. З 2014 року Швеція та Фінляндія тісно співпрацюють у питаннях оперативної оборони. Міністри оборони Швеції та Фінляндії описували співпрацю з точки зору підготовки шведсько-фінської військово-морської оперативної групи, яка має досягти повної оперативної спроможності до 2023 року, передбачаючи використання військово-морських баз один одного, спільні навчання тощо. Швеція вважає важливим координувати оперативне планування в північних регіонах Скандинавського півострова. [56].

У травні 2018 року тристороння заява про наміри між Сполученими Штатами, Швецією та Фінляндією продемонструвала додатковий рівень співпраці, в якій наголошувалося на необхідності регіональної обізнаності про ситуацію, координації стратегічної комунікації та розвитку політичної та військової сумісності. А у вересні 2020 року з'явилося друге тристороннє утворення, коли Швеція, Фінляндія та

Норвегія підписали Заяву про наміри поглибити військову оперативну співпрацю з акцентом на спільні дії під час криз і конфліктів. Метою було створення скоординованого оперативного планування для деяких частин трьох північних територій. Враховуючи, що Норвегія є членом НАТО, а інші на той час - ні, це нове угруповання сигналізувало про зміну підходу до оборонної інтеграції як серед союзників, так і серед тих, хто не є його членами. Загалом, Швеція уважно стежить за безпековою ситуацією в регіоні і готова протидіяти потенційним загрозам, захищаючи при цьому власні національні інтереси і суверенітет [57].

Також держава намагається покращити рівень кібербезпеки, оскільки протягом років Швеція була уразливою до кібератак через технологізацію і діджиталізацію процесів в суспільстві. Тому в грудні 2020 року уряд Швеції оголосив про створення Національного центру кібербезпеки, очолюваного чотирма органами влади: Шведським агентством з питань цивільного захисту, Шведською радіостанцією національної оборони, Збройними силами Швеції та Службою безпеки Швеції. Їх підтримують інші відповідні зацікавлені сторони, зокрема Агентство пошти та зв'язку, Служба кримінальних розслідувань, Управління матеріально-технічного забезпечення, Орган із сертифікації ІТ-безпеки Швеції та Служба військової розвідки та безпеки. Зараз центр формує конкретні структури співпраці з енергетичним, транспортним і телекомунікаційним секторами [58].

Останнім, але не менш важливим питанням для розгляду є розвиток відносин Швеції з НАТО. Хоча до 2024 року країна зберігала статус позаблоковості, все ж тримала прозахідний курс і підтримувала тісні відносини з альянсом, які характеризуються високим рівнем співробітництва, проведенням спільних військових навчань та участю в миротворчих операціях (зокрема в Косово, Афганістані, Боснії і Герцеговині).

Через активну інтеграцію Швеції в західноєвропейські структури безпеки, питання про можливість вступу в НАТО піднімалося час від часу. В 1994 році країна доєдналася до ініціативи Північноатлантичного альянсу «Партнерство заради миру», модернізуючи при цьому свою армію під стандарти НАТО. У 1997 році Швеція також стала членом Ради євроатлантичного партнерства, яка є форумом для політичного

діалогу між усіма членами НАТО та країнами-партнерами в євроатлантичному регіоні. Згодом у 2002 році Королівство внесло певні корективи в свою доктрину безпеки, які дозволяли співробітництво у військовій сфері для підтримки миру і протистояння можливим загрозам. Хоча така стратегія знаходила прихильність серед населення, проте можливість вступу країни до НАТО довго не отримувала необхідну підтримку [59].

Головним каталізатором поглиблення співпраці Швеції з НАТО була напружена ситуація, яка склалася в геополітичному просторі в 2013 році, пов'язана з діяльністю Росії. В 2013-2014 роках Росія анексувала український Крим і розпочала воєнні дії на Сході України. Це викликало занепокоєння серед країн Європи, які вбачали загрозу зі сторони Росії.

Період з 2014 по 2021 рік в сфері безпекової політики базувався на доктрині Хультквіста. Це була стратегія названа на честь міністра оборони Швеції, яка наголошувала на посиленні обороноздатності шляхом збільшення військових витрат, тіснішої співпраці з сусідніми країнами та розвитку стратегічного партнерства з НАТО без прагнення повного членства [60].

Тому в 2014 році було прийнято рішення долучити Швецію до Програми розширених можливостей НАТО, яка передбачала надання консультацій, проведення спільних навчань та обмін інформацією на рівні наближеному до стандартів НАТО. Тобто співпраця НАТО із Швецією була найбільш розвинутою в порівнянні з усіма іншими державами-партнерами. Де факто вона розвивається у форматі НАТО 29 + 2. Включно до лютого 2022 року значення співпраці з Альянсом у стратегіях безпеки Королівства зростало, але тим не менш воно трималося осторонь від прямого вступу в Північноатлантичний Альянс, підкреслюючи свій позаблоковий статус [61].

Імперські мотиви і насильницькі дії Росії в 2022 році порушили європейський порядок безпеки. Після чого вона продовжувала висувати ультиматуми і погрози, неодноразово доводячи, що міжнародне право не має жодної цінності для Росії. Це стало поштовхом для того, аби після десятиліть співпраці Швеція нарешті наважилась приєднатися до НАТО.

Російська агресія проти України і її можливі наслідки були лише однією з трьох причин зміни зовнішньополітичного курсу Швеції. З початком війни країна вагалась і наголошувала, що не розглядає вступ в НАТО. Тільки 4 партії з 8 підтримували приєднання до альянсу. Проте буквально за декілька тижнів ситуація різко змінилася. Другим фактором, який сприяв цьому була стратегія фінського уряду, для якого членство в НАТО стояло на порядку денному. Через тісну двосторонню співпрацю і геостратегічну залежність держав, вступ Фінляндії автоматично дорівнював вступу Швеції до блоку. Третім аргументом став так званий «дефіцит захисту». Шведські збройні сили і військова потужність були досить слабкими. В разі військового нападу, Швеція не змогла захистити навіть маленьку частину території держави, тому рішення про подання заявки про вступ в Північноатлантичний альянс здавалося досить раціональним і правильним [62].

18 травня 2022 року урядами Фінляндії і Швеції було передано офіційні листи-заяви Генеральному секретарю НАТО Єнсу Столтенбергу. Канада, Ісландія, Норвегія і Данія стали першими країнами, які затвердили і ратифікували ці заяви, а до кінця вересня тільки Туреччина і Угорщина не узгодили приєднання двох Північних країн до союзу. Затримка з боку Туреччини пояснювалася незадоволенням Ердогана позицією Стокгольма стосовно курдських бойовиків та інших угруповань, які становлять загрозу національній безпеці Анкари. А також така позиція була певним важелем для маніпуляцій, аби мати змогу купити американські винищувачі F-16. Навіть після приєднання Фінляндії до НАТО в квітні 2023 року, питання по Швеції залишалося відкритим. 1 червня 2023 року набув чинності закон про боротьбу з тероризмом, який мав усунути занепокоєння президента Туреччини, доводячи підтримку Швеції в разі активності груп бойовиків. 23 січня 2024 року заявку Швеції до НАТО було схвалено парламентом Туреччини [63].

Угорщина пояснювала свою позицію тим, що Швеція критикувала стан угорської демократії. Будапешт має специфічні відносини з НАТО: будучи членом західного військового альянсу, вищі представники влади продовжують підтримувати зв'язки з Росією та критикують політику Заходу. Політичний тиск на Прем'єр-

міністра Віктора Орбана зі сторони альянсу зростав, тому Угорщина все ж погодилась ратифікувати заявку Стокгольма на приєднання в лютому 2024 року [64].

Після ратифікації протоколу про вступ Королівства в Північноатлантичний альянс всіма країнами-членами, 7 березня 2024 року – країна стала офіційним членом НАТО.

Ключовим інтересом національної безпеки Швеції залишається відстоювання власної незалежності, суверенітету та територіальної цілісності. Швеція продовжує будувати безпеку разом з іншими як лояльний член НАТО та ЄС. Країна готова проводити політику альянсу, засновану на солідарності, з метою посилення безпеки та стабільності в сусідніх країнах і в усьому євроатлантичному регіоні. Швеція продовжує свою участь у контролі над озброєннями, роззброєнні та нерозповсюдженні, зокрема, беручи активну участь у Стокгольмській ініціативі з ядерного роззброєння. [65].

2.3 Глобальна відповідальність і сталий розвиток

Реалізація завдань сталого розвитку і вирішення глобальних проблем є одним з найважливіших аспектів зовнішньої політики Швеції на сучасному етапі. Глобальні потреби змінюються і відповідно вимагають нових засобів їх забезпечення. Тривалі збройні конфлікти на Близькому Сході, в Європі та інших регіонах призвели до збільшення людських страждань, матеріальних руйнувань, а також міграції цивільного населення, збільшуючи потоки біженців. Окрім цього, постійне підвищення середньої температури на Землі і нераціональне використання природних ресурсів стало результатом зміни клімату, виникнення природних катаклізмів і збільшення ризиків поширення епідемій і вірусів. Наприклад, пандемія COVID-19 спричинила глобальне зростання бідності і зробила відчутними наслідки в сфері економіки, охорони здоров'я, освіти тощо. Саме тому, Швеція намагається забезпечувати координацію та узгодженість між різними видами політики – такими як політика розвитку, зовнішня політика, політика безпеки, кліматична політика та міграційна політика, аби сприяти довгостроковій перспективі й ефективності

результатів своєї діяльності [66]. В даній роботі цей аспект політики Швеції розглядається як можливий приклад для інших міжнародних акторів.

Особливий підхід до соціально-економічного розвитку Північних країн ще називають Скандинавською моделлю, в основі якої лежить поєднання капіталістичної і соціалістичної економічної моделі. Така форма ведення політики характеризується високими податками, які забезпечують потім доступ до широкого спектру соціальних послуг. Майже кожного року Швеція займає високі позиції в рейтингу держав з найщасливішим населенням, тому вважається актуальним розглянути особливості шведської політики в цій сфері [67]. В даній роботі розглянуто такі напрямки діяльності Швеції щодо питань міжнародного добробуту: міграційна політика і гуманітарна допомога, клімат, гендерна рівність і права людини та інші ключові аспекти сталого розвитку.

Починаючи з питання міграції, слід зазначити, що особливого значення воно набуло в 2015 році. Тоді до країни почало прибувати багато людей, які шукали притулку в результаті колосальних потрясінь на Близькому Сході і в Північній Африці. Швеція стала однією з країн, яка мала один з найвищих відсотків біженців (приблизно 163 тисячі людей переважно з Сирії, Афганістану й Іраку) порівняно з кількістю населення. Це не могло не викликати антимиграційні настрої, що призвели до суворішої міграційної політики в 2016-2019 роках [68].

У 2021 році Швеція прийняла більше 91 тисячі нових іммігрантів на довгостроковій або постійній основі що на 14% більше, ніж у 2020 році. А в 2022 році кількість шукачів притулку зросла на 38%. Більшість біженців прибуло з Сирії, України та Афганістану. Новий уряд, який приступив до виконання обов'язків у жовтні 2022 року, оголосив про зміну парадигми міграційної політики Швеції з більш суворим законодавством у сфері міграції. У листопаді 2022 року новий уряд доручив Міграційному агентству Швеції спланувати скорочення кількості біженців за квотою з 5 000 на рік до 900 у 2023 році [69]. У травні 2024 року планується оприлюднити директиву щодо вивчення інших обмежень щодо можливого вибору шукачами притулку місця проживання [70].

Не дивлячись на жорсткіші правила міграції, Швеція залишається відданою в наданні гуманітарної допомоги. Це стосується діяльності Швеції з порятунку життів, полегшення страждань і збереження людської гідності тих, хто постраждав від стихійних лих, збройних конфліктів чи інших подібних обставин. Вона витрачає близько 1% свого валового національного доходу (ВНД) на офіційну допомогу розвитку, значна частина цих коштів відповідно йде на гуманітарну допомогу. А також країна співпрацює з низкою міжнародних і неурядових організацій для ефективнішого надання фінансової підтримки в часи кризи (ООН і ЮНІСЕФ, Червоний Хрест і Шведське агентство з міжнародного розвитку – SIDA) [71].

Діяльність гуманітарної допомоги та захисту спрямована на швидке охоплення людей у гострих кризових ситуаціях та у важкодоступних районах. Зменшення ризику насильства, погроз і жорстокого поводження для людей, які постраждали від кризи, є одним із головних пріоритетів у цій сфері діяльності Швеції. Затяжні кризи в Афганістані, Демократичній Республіці Конго, Сирії, Ємені та Сомалі, а також криза у Венесуелі та війна в Україні, висувають важкі вимоги до гуманітарних організацій, які повинні мати справу із затяжними кризами та надзвичайними ситуаціями одночасно [72].

З початку війни в Україні, Швеція зайняла чітку позицію і підтримує Україну фінансово, приймаючи до своєї країни біженців. Країна готова продовжувати надавати політичну, гуманітарну, військову та фінансову підтримку Україні стільки, скільки буде потрібно. Підтримка Швеції з початку повномасштабного вторгнення становить близько 30 мільярдів шведських крон. Вісімдесят відсотків цієї підтримки Україні було надано з моменту приходу нового уряду у 2022 році. Він уже затвердив 14 пакетів військової підтримки та ухвалив комплексну стратегію співпраці з Україною у сфері реконструкції та реформ. Швеція наполягає на потужній і довгостроковій підтримці через ЄС. Нещодавно була досягнута історична домовленість про фінансову підтримку України на загальну суму 50 млрд євро, що стало сигналом для інших міжнародних партнерів [73].

Іншим яскравим прикладом підтримки людей в кризових умовах є підтримка населення Гази. Уряд вважає необхідним припинення вогню. З початку війни було

надано понад 250 мільйонів шведських крон додаткової гуманітарної допомоги цивільним особам у Газі. Шведська допомога має сприяти створенню умов для рішення про створення двох держав (Палестина і Ізраїль), а також спрямовуватися через суб'єктів, які прямо чи опосередковано не підтримують ХАМАС, тероризм чи антисемітизм [73].

Продовжуючи тему підтримки глобального розвитку, важливо звернути увагу на вектор відносин Швеції з країнами інших континентів. Наприклад, в регіоні Північної Африки ключовою метою співробітництва є захист прав людей і зміцнення демократії. Стокгольм співпрацює з Африканським Союзом, який відповідальний за підтримку миру та безпеки в регіоні. Партнерами Швеції є також Східноафриканське співтовариство, Економічне співтовариство Західної Африки та Співтовариство розвитку Півдня Африки. А ось увага, яка приділяється країнам Субсахарської Африки спрямована на боротьбу з різними інфекціями і голодом, оскільки цей регіон є одним з найбільш вразливих. Стосовно Азії та Океанії – головні напрямки співробітництва – навколишнє середовище, запобігання наслідкам стихійних лих, зміцнення потенціалу регіональних акторів з метою посилення демократії і захист прав людей. Активну участь у співпраці також беруть міжнародні і неурядові організації: Міжнародний союз охорони природи, Форум Азії, Азіатсько-тихоокеанський форум правозахисних установ, ООН та Азійський банк розвитку, а також Стокгольмський інститут навколишнього середовища, Інститут Рауля Валленберга та ряд інших регіональних наукових установ [74].

Важливим стратегічним партнером Швеції протягом багатьох років залишається США. Перший лист про наміри партнерства в сфері розвитку було підписано в 2013 році. США є найбільшим напрямком для прямих іноземних інвестицій Швеції. 4 березня 2024 року було підписано Угоду про оновлене партнерство між міжнародними агентствами з питань розвитку обох країн. Нові компоненти угоди включають акцент на цифровізації та кібербезпеці, глобальних суспільних перевагах, таких як продовольча безпека та більш ефективна кліматична допомога, а також прозорість допомоги розвитку. Фонди сталого підприємництва є прикладом співпраці в рамках партнерства Sida та USAID. Підприємці та інноватори,

які роблять внесок у стійке вирішення проблем розвитку, отримують фінансування через ці фонди. «Вода та енергія для продовольства» на сьогоднішній день є однією з найуспішніших форм співробітництва, яка принесла вражаючі результати та значний вплив [75].

У грудні 2020 року шведський парламент схвалив урядовий законопроект із загальною метою реалізації Порядку денного на період до 2030 року: Швеція виконуватиме його до 2030 року для досягнення економічного, соціального та екологічного сталого розвитку шляхом узгодженої політики на національному та міжнародному рівнях [76].

Попри згадані сфери діяльності Швеції в питанні сталого розвитку, екологічна політика і політика гендерної рівності є найсильнішими сторонами країни.

Гендерна рівність є важливим пріоритетом у зовнішній політиці Швеції, оскільки рівна цінність кожної людини – незалежно від статі, гендерної ідентичності чи самовираження, етнічного походження, релігії, інвалідності, сексуальної орієнтації, віку чи іншого статусу – це, зрештою, питання свободи. Роботу Швеції щодо гендерної рівності у зовнішній політиці очолює посол з питань гендерної рівності. Гендерна рівність була визнана окремою сферою політики у Швеції з початку 1970-х років, і прогрес, досягнутий у напрямку гендерної рівності, почався ще раніше. Загальна мета політики шведської політики гендерної рівності полягає в тому, щоб жінки та чоловіки мали однакові повноваження формувати суспільство та власне життя. Виходячи з цього, Уряд працює над досягненням шести поставлених цілей: рівний розподіл влади і впливу, економічна гендерна рівність, рівні права на освіту, рівномірний розподіл неоплачуваної домашньої роботи та забезпечення роботи по дому, гендерна рівність у сфері охорони здоров'я і соціальних послуг, проблема насильства чоловік над жінками [77].

У 2014 році Швеція стала першою країною у світі, яка офіційно прийняла феміністичну зовнішню політику. Швеція робить значний фінансовий внесок до Структури Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок. Держава долучається до різних програм, спрямованих на усунення насильства щодо жінок, розширення їх економічних можливостей і

забезпечення прав жінок у конфліктних і постконфліктних ситуаціях. Окрім цього, Стокгольм виступає за захист прав людей на міжнародних форумах Європейського Союзу, Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), підтримуючи відповідні резолюції з цього питання [78].

У Швеції активно працює Національний комітет «ООН-Жінки», який робить внесок у Цільовий фонд для припинення насильства щодо жінок. У 2020 році національний комітет передав ООН Жінки загалом 60 476 доларів США. Скандинавська країна активно працює в Афганістані, фінансуючи програми з підвищення рівня освіти серед дівчат, а також підтримує правозахисні організації, які борються з насильством проти жінок. А співпраця з урядами країн Східної Африки зводиться до підтримки ініціатив з охорони здоров'я [79].

Аби переконатися в ефективності гендерної політики Швеції, пропонуємо звернутися до цифр. Згідно із статистичними даними, жінки добре представлені як у державній, так і в економічній сферах. Вони займають 47% місць у національному парламенті та 42% місць у дорадчих органах місцевого самоврядування. В економічній сфері вони складають понад 40% керівних посад. З 82,2 балами зі 100 Швеція посідає перше місце в ЄС за індексом гендерної рівності в 2023 році. Цей бал вищий, ніж середній показник по ЄС, але з часом він збільшується більш повільними темпами [80].

«Зелена політика» Швеції також є взірцем для багатьох європейських країн. Крім того, Швеція була першою країною, що підняла питання захисту довкілля в рамках міжнародних організацій. Шведська делегація ініціювала проведення в 1972 році в Стокгольмі Конференції ООН із проблем навколишнього середовища. В такий спосіб країна почала формувати власний імідж лідера в галузі боротьби зі зміною клімату. І в цьому контексті не можна не згадати кліматичний активізм, що стрімко розвивається в країні [81].

Північна країна активно використовує свою зовнішню політику для просування екологічних стандартів. Швеція активно підтримує вже згадану Паризьку угоду від 2015 року і намагається виконувати її завдання, які спрямовані на обмеження зростання глобальної середньої температури або хоча б утримувати показник на

існуючому рівні. Також держава є частим учасником кліматичних форумів і самітів (зокрема від ООН), виступаючи за посилення глобальної співпраці для спільної мети. Така позиція допомагає Королівству займати провідні місця в рейтингу Global Soft Power [81].

Слід згадати шведську активістку Грету Тунберг, яка в 2018 році привернула увагу не тільки ЗМІ, але і цілої світової спільноти до проблем зміни клімату шляхом страйку. Після виборів Тунберг повернулася до школи, але продовжувала пропускати заняття по п'ятницях, щоб страйкувати, і ці дні називалися «п'ятницями для майбутнього». Вона надихнула сотні тисяч студентів по всьому світу. Страйки проходили в таких країнах, як Бельгія, Канада, США, Велика Британія, Фінляндія, Данія, Франція, Нідерланди. Тунберг отримувала численні запрошення для виступів на тему кліматичних змін. Вона виступала з промовами на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, Швейцарії, і в Європейському парламенті, а також перед законодавчими органами Італії, Франції, Великобританії та Сполучених Штатів [82].

Арктичний регіон привертає особливу увагу Швеції, особливо в питаннях зміни клімату. Стокгольмський підхід має економічні, наукові аспекти та аспекти м'якої сили. Швеція працюватиме в рамках ЄС, щоб закликати та впроваджувати заходи для істотного скорочення глобальних викидів парникових газів. Такі ініціативи також відкривають новий ринок для підприємств. Таким чином, у червні 2017 року Швеція запровадила свою найамбітнішу програму кліматичної політики на сьогодні, яка встановлює мету звести до 2045 року нульові викиди парникових газів. Загальна мета полягає в тому, щоб забезпечити порядок і безперервність кліматичної політики країни незалежно від складу уряду, одночасно перетворюючи країну та її приватний сектор на провідну силу в боротьбі зі зміною клімату [83].

Уряд також має намір працювати над тим, щоб забезпечити захист територій, які мають природну та культурну цінності в арктичному середовищі, щоб експлуатація ресурсів могла мінімізувати втрати біорізноманіття. Швеція продовжує співпрацювати з Арктичною радою в рамках Конвенції про захист морського середовища Північно-Східної Атлантики. У Арктичній раді Уряд підтримує роботу

над Панарктичною мережею морських територій і сприятиме глобальній меті захисту принаймні 30% океану. Швеція хоче бути провідною країною в полярних дослідженнях із можливістю цілорічних експедицій і хоче, щоб шведські полярні дослідження мали більший міжнародний вплив [84].

Ще однією цікавою ідеєю країни є Zero Vision Tool – це шведська ініціатива у співпраці з іншими країнами Балтійського моря, спрямована на сприяння екологічному судноплавству. Ця ініціатива спрямована на зменшення впливу морського транспорту на навколишнє середовище в Балтійському морі за допомогою інноваційних технологій і практики [85]. Окрім цього, Швеція підтримує Європейську зелену угоду, яка має на меті до 2050 року зробити Європу першим кліматично нейтральним континентом.

Швеція активно сприяє експорту своїх «зелених» технологій і рішень. У 2022 році США та Швеція запустили Ініціативу зеленого переходу для підтримки впровадження зелених технологій у Сполучених Штатах у таких секторах, як транспорт, енергетика, промисловість та екологічні будівлі [86].

Підсумовуючи, основні вектори зовнішньої політики Королівства Швеція зводяться до п'яти напрямків: європейська інтеграція, міжнародна співпраця в рамках регіональних об'єднань (Північна і Арктична Рада) і міжнародних організацій (ООН, СОТ, ОБСЄ тощо), безпекова політика для підтримки миру і стабільності, а також політика сталого розвитку і вирішення глобальних проблем. Дотримуючись стандартів і норм міжнародного права, країна показує гарні результати у вирішенні поставлених цілей. А сучасні геополітичні умови і виклики, зокрема імперіалістичні настрої Росії, змусили Швецію відмовитися від свого нейтрального статусу і позаблоковості й нарешті стати повноправним членом НАТО. Всі згадані напрямки політики формують основу зовнішньої політики Швеції, спрямованої на підтримку міжнародної стабільності, просування прав людини, боротьбу зі зміною клімату та розвиток глобального партнерства.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ ШВЕЦІЇ

3.1 Зміни у стратегічних партнерствах Швеції

На сучасному етапі Швеція проходить через низку змін в своєму зовнішньополітичному курсі. В досить нестабільних геополітичних умовах Північна країна була змушена переглянути своє ставлення до існуючих стратегічних партнерств аби задовольнити свої інтереси. Основними напрямками співпраці на міжнародному рівні є посилення співробітництва з Європейським Союзом і, особливо, з країнами Північної Європи, де Стокгольм має змогу просувати свої регіональні ініціативи. Прогнозується, що підвищення рівня кооперації в рамках згаданих об'єднань у сферах оборони, економіки, екології і розвитку сприятимуть легшій адаптації Королівства до складних геополітичних реалій.

Ця частина роботи присвячена саме важливості вступу Швеції в НАТО, яка відмовилась при цьому від свого нейтрального статусу. Для розуміння переваг, недоліків, можливостей і потенційних загроз цього союзу, автором було виконано SWOT-аналіз. Він допоможе краще розкрити аспект співпраці між двома акторами міжнародних відносин для подальшої розробки рекомендацій.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Стаючи повноправним членом НАТО, Швеція отримує доступ до ресурсів Альянсу. Це включає в себе обмін інформаційно-розвідувальними і військовими ресурсами, логістичною інфраструктурою і проведення спільної науково-дослідницької діяльності.	1. Втрата нейтрального статусу. Після приєднання до Альянсу Швеція автоматично відмовилася від своєї політики позаблоковості і нейтралітету, зайнявши сторону Заходу. Якщо раніше нейтральність Стокгольма приносила певні вигоди і дозволяла лавірувати між

2. Доступ до ресурсів дозволяє Королівству модернізувати свої збройні сили згідно із стандартами НАТО. Спільні військові навчання, в свою чергу, піднімуть бойову підготовку і оперативність армії на новий рівень. В той же час, маючи найбільші військово-повітряні сили серед скандинавських країн, Швеція також полегшить і покращить функціонування Альянсу в цій сфері завдяки поставкам.

3. Вигідне геостратегічне положення Швеції. Маючи доступ до Балтійського моря, країна стає важливим регіональним гравцем. Більш того, морська потужність Швеції є досить високою; вона має сильний флот і підводні човни. З іншого боку, будучи країною Північної Європи, Швеція є сусідом для інших країн НАТО, що сприяє співпраці на регіональному рівні в питаннях колективної безпеки.

4. Швеція є надійним і досвідченим партнером. Оскільки Швеція відома своїми гарними дипломатичними

учасниками певного конфлікту, виступаючи посередником, то тепер така можливість втрачена.

2. Залежність від інших членів НАТО. Відтепер зовнішня політика так чи інакше має співпадати із інтересами Альянсу, що ніби обмежує країну у вільному прийнятті рішень. А також після вступу до військово-політичного блоку Швеція може стати вразливою до більшого впливу великих держав, зокрема, США.

3. Збільшення військових витрат. Оскільки будь-яка держава-член має дотримуватися відповідних умов і стандартів НАТО, оборонні витрати мають складати не менше 2% від ВВП. Це означає, що фінансування інших сфер (освіта, охорона здоров'я, соціальні ініціативи тощо) може бути скорочено.

4. Ефективність НАТО. Через виникнення нових загроз, які зараз набувають нових форм (кібератаки, гібридні війни) та інституціональні виклики

<p>здібностями і участю у низці міжнародних організацій – вона викликає довіру в інших держав. Також здатність країни до міжнародного співробітництва є високою, оскільки неодноразово Швеція брала участь в ініціативах НАТО і миротворчих операціях.</p>	<p>(бюрократія) всередині союзу виникають певні непорозуміння. А після повномасштабного вторгнення Росії до України, наголошувалось, що НАТО не вступатиме в прямий конфлікт з Росією. В певний момент ефективність функціонування Альянсу було поставлено під сумніви.</p>
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Підвищення рівня національної і регіональної безпеки. Після свого довгоочікуваного приєднання до Північноатлантичного Альянсу, Швеція покращує свою оборонну політику для забезпечення миру і стабільності в межах країни і регіону Балтійського моря і Північної Європи, в той же час роблячи Альянс міцнішим. 2. Покращення міжнародної позиції Швеції. 3. Економічні вигоди. Цей аспект включає в себе можливість збільшення потоку інвестицій в Швецію (зокрема, в оборонний сектор) через попит на військову 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Агресія Росії. Після вступу Швеції до НАТО, Росія неодноразово висувала погрози і застерігала країну, що відхід від нейтралітету матиме свої наслідки, а саме: можливий збройний конфлікт, ядерні погрози тощо. Росія також має наміри здійснювати кібератаки і розвідувальні операції, що теж несе загрозу для Королівства й інших держав-членів Альянсу. 2. Ризики колективної безпеки. Через 5 Статтю договору, напад на одну з країн НАТО вважається нападом на весь Альянс. Це означає, що в разі виникнення конфлікту Швеція буде залучитися до нього, навіть

техніку і озброєння, які може постачати країна.

4. Можливість співпраці в різних сферах. Оскільки НАТО це політично-військовий блок, співпраця між державами-членами не зводиться лише до співробітництва в сфері оборони. НАТО організовує різні тренінги і розвиває науково-технічну сферу, залучаючи партнерів до проведення досліджень. Іншим важливим аспектом є також фокус на кібербезпеці аби протидіяти відповідним загрозам завдяки високоякісним сучасним технологіям.

якщо це не відповідає її національним інтересам.

3. Напруга у двосторонніх відносинах між членами НАТО. Оскільки кожна країна має свої культурні особливості та військові традиції, не виключеними є непорозуміння на тлі різних інтересів, що гальмує і ускладнює процес співпраці для вирішення важливих питань. Взятши до прикладу навіть сам процес вступу Швеції до Альянсу, який тривав довше через особливі погляди Туреччини і Угорщини. Часті виникнення таких непорозумінь мають потенціал утворити розкол НАТО.
4. Напруга всередині країни. Частина шведського суспільства може бути незадоволена рішеннями країни щодо ведення оборонної політики, особливо якщо це ставитиме під загрозу політичні національні інтереси держави і загрожуватиме її безпеці. В такому випадку можуть виникати протести і соціальні конфлікти, що,

	безумовно, матиме негативні наслідки для іміджу Швеції.
--	---

В результаті SWOT-аналізу, можна визначити, що вступ Швеції до НАТО став визначною подією в історії існування держави і має як позитивні аспекти, так і негативні. Країна надає значну кількість своїх ресурсів (географічних, фінансових, промислових) і досвіду, тому очікування на неї були покладені великі. Швеція має передовий військовий потенціал, оборонно-промислову базу, розвинуту політичну та оперативну складову задля того, аби швидко стати ефективним союзником. Не слід в той же час виключати можливі проблеми і загрози, які можуть виникнути на цьому шляху. Проаналізувавши наведені факти, можна надати декілька рекомендацій.

По-перше, Швеції необхідно знайти свою цінність і голос в Альянсі. Це пов'язано з її розумінням структури і функціонування НАТО, що вимагає також значних інвестицій і ресурсів. Перехід від самозахисту в рамках тільки своєї країни до колективної безпеки потребує ефективної стратегії, аби Швеції вдалося легко адаптуватися, не втрачаючи при цьому своєї самоідентифікації через вплив держав-членів.

По-друге, Королівство Швеція має розвивати та розширювати двосторонню і багатосторонню співпрацю з іншими акторами міжнародних відносин. Пріоритетними є відносини з США, адже це найсильніша країна НАТО, яка знаним чином виступає гарантом безпеки для багатьох країн. Також Стокгольм не повинен забувати про Північне оборонне співробітництво (NORDEF), членом якого він є вже протягом багатьох років. Регіональна безпека є ключовим аспектом оборонної політики Швеції, оскільки зараз Північна Європа і країни Балтики опинилися в складному становищі через дії Росії.

І, по-третє, особливо увагу необхідно звернути на модернізацію армії і забезпечення збройних сил новітньою технікою. Не менш важливими є військові навчання, які проводяться для удосконалення вмінь армії аби швидко і якісно реагувати на майбутні виклики і кризи.

Отже, передбачувані зміни у розвитку стратегічних партнерств Швеції мають потенціал на успіх. Країна має використовувати свої дипломатичні навички і вміння для того аби залишатися важливим гравцем на міжнародній арені, пропонуючи різні ініціативи та продовжуючи просувати свої зовнішньополітичні цінності та традиції для вирішення глобальних проблем. Це може бути виконано шляхом участі в міжнародних форумах, конференціях і проектах в усіх регіонах світу від Африки до Азії для боротьби із проблемами миру, тероризму, екології, голоду, сталого розвитку і захисту прав людини.

3.2 Сценарний аналіз розвитку пріоритетів зовнішньої політики Швеції

Сценарний аналіз (або аналіз сценаріїв) є досить поширеним методом прогнозування, суть якого полягає в поділі всієї сукупності можливих подій на групи і дозволяє заздалегідь обрати стратегію дій в рамках кожного сценарію [87]. В даній роботі сценарний аналіз стосується розвитку пріоритетів зовнішньої політики Швеції на сучасному етапі. В ньому запропоновано три можливі розвитку подій, які відносно мають однакову вірогідність стати реальністю. Автором було розроблено базовий, оптимістичний і песимістичний аналізи. Базовий сценарій вважається найреалістичнішим. Прогнозовані зміни в ньому базуються на поточних тенденціях і фактах. Оптимістичний аналіз описує позитивний розвиток подій, при якому враховані найперспективніші аспекти і найкращі можливості для подальшого розгортання ситуації. Особливо в ньому підкреслюються амбітні цілі суб'єкта аналізу. При розробці негативного сценарію, до уваги беруться негативні події і тенденції. При цьому досліджують несприятливі варіанти розвитку ситуації, враховуючи наявність криз і зростання ризиків.

Базовий сценарій

За базовим сценарієм головними тенденціями розвитку зовнішньополітичних пріоритетів Королівства Швеція є такі: поглиблення євроінтеграції через тісну співпрацю з країнами Європейського Союзу на двосторонньому і багатосторонньому

(в рамках організацій) рівнях; збільшення впливу НАТО на формування ключових цілей оборонної політики Швеції; підтримка стабільного економічного розвитку; участь в ініціативах з питань сталого розвитку та гуманітарної допомоги; тісна співпраця із скандинавськими країнами і країнами Балтії в рамках Північної і Арктичної Ради та оборонного союзу NORDEFCO.

Ключовим завданням для держави є знаходження балансу між національними інтересами і глобальними зобов'язаннями. Тобто аби зберегти внутрішню стабільність на існуючому рівні, країна підтримуватиме програми для зниження рівня нерівності в суспільстві. Також Стокгольм має наміри сприяти інтеграції мігрантів в шведське суспільство з економічною вигодою для самої Швеції. І, насамкінець, важливим є забезпечення високого рівня освіти і охорони здоров'я.

Стосовно економічного аспекту, то Швеція підтримуватиме тісні торговельні зв'язки з країнами Європи і США. Також країна може інвестувати в стартапи та наукові дослідження для забезпечення технологічного розвитку. Не менш важливими є й інвестиції у відновлювальні джерела енергії для зниження своєї залежності від викопного палива і російських енергоресурсів. Швеція має на меті стати провідною країною з зеленою економікою.

Складнішим напрямком є оборонна і безпекова політика Швеції. Після вступу в НАТО на країну очікують високі витрати у військовій сфері, що може призвести до зниження фінансування інших сфер розвитку. Окрім цього, Швеція проводитиме спільні навчання для покращення рівня готовності армії з використанням новітньої військової техніки. Важливо підкреслити, що Росія залишатиметься загрозою для Швеції й інших країн ще протягом років, тому це важливо теж враховувати. Росія завжди виступала проти розширення НАТО, особливо якщо це стосувалося країн, які мають спільний кордон з нею (наприклад, Фінляндія). Найімовірніше, Росія продовжуватиме погрожувати країнам НАТО вступом в прямий конфлікт. Можливим є сценарій непрямих бойових із застосуванням безпілотників і здійсненням кібератак, особливо це стосується країн Балтії – Естонії, Латвії й Литви. Це наражатиме на небезпеку весь регіон і Альянс в цілому [88].

Логічним є те, що уряд Швеції готуватиметься до можливих провокацій і загроз не тільки у військово-економічному плані, але й моральному. Тобто, це означає, що шведське суспільство повинно бути готовим до будь-якого розвитку подій, не виключаючи втягнення у конфлікт згідно із Статтею 5 Північноатлантичного договору.

Загалом, базовий сценарій має як позитивні, так і негативні аспекти. Він передбачає, що Швеція повинна мати чітку і раціональну стратегію, яка зможе ефективно вирішити будь-які виникаючі проблеми і протистояти загрозам. В той же час, доволі перспективно виглядає поглиблення міжнародної співпраці на різних рівнях, що зможе вивести Швецію із тіні і допоможе їй заявити про себе як про сильного міжнародного гравця.

Оптимістичний сценарій

При розробці оптимістичного сценарію особливу увагу було приділено позитивним аспектам можливого розвитку зовнішньополітичних пріоритетів Швеції. Вектори політики Королівства залишаються незмінними, проте перспектива з якої вони розглядаються - інша.

Передбачається значне зміцнення національної безпеки, економічне процвітання і підвищення міжнародного авторитету Швеції. По-перше, активна участь Швеції в НАТО призведе до зміцнення обороноздатності країни шляхом інвестицій в оборонну сферу. По-друге, оскільки Швеція має потужну військово-повітряну оборону, сильний морський флот і високоякісні підводні човни – з великою вірогідністю держава може стати однією з лідируючих країн в сфері безпеки, особливо порівнюючи її з іншими країнами регіону.

Двосторонні відносини із США можуть вийти на новий рівень, роблячи країну важливим стратегічним партнером Вашингтона. Збільшення важливості ролі Швеції стосується й інших військових і політичних об'єднань, зокрема, Північної й Арктичної Ради, де Стокгольм просуває ще й соціальні, економічні й екологічні ініціативи для забезпечення високого рівня розвитку. Це допомагає стримувати загрози безпеці в регіоні, а саме – загарбницькі наміри Росії.

Завдяки вдалій економічній політиці і успішній інтеграції в європейські і світові ринки, Швеція може досягти високого рівня економічного зростання. А постійні інвестиції в інновації можуть зробити Стокгольм одним з центрів технологічних розробок, особливо в сфері кібербезпеки.

Стосовно політики сталого розвитку, то Швеції може вдатися виконати свій план по максимальному зменшенню викидів в повітря до 2045 року. Країна є провідною в своїх ідеях і проектах, які стосуються вирішення проблем навколишнього середовища шляхом кооперації з вищезгаданими міжнародними акторами. А завдяки великим внескам в розвиток соціально-культурну сферу країни, Швеція має всі шанси займати передові місця завдяки високому рівню життя.

Тож, оптимістичний сценарій хоч і повний перспектив і можливостей для процвітання країни, все ж не можна впевнено назвати його здійснення повністю реальним на сучасному етапі.

Песимістичний сценарій

Згідно з песимістичним сценарієм передбачається погіршення міжнародної ситуації, економічні кризи і внутрішня нестабільність. Особливу увагу слід приділити саме можливій зміні геополітичного ландшафту.

Ключовий негативний аспект – агресія Росії. Якщо вона виконає те, що задумує, то біля північних кордонів НАТО може бути напружена ситуація. Безумовно, НАТО підсилюватиме постачання необхідних ресурсів, проте виникнення нового конфлікту в Європі буде знаменувати слабкість оборонної політики держав Альянсу. Окрім цього, Росія може розмістити ядерні ракети неподалік від Швеції, що поставить під загрозу не тільки регіональну безпеку, але й світову.

На додачу до цього, якщо на запланованих виборах 2024 року в США переможе Дональд Трамп, то участь Америки в НАТО стоятиме під великим питанням. Колишній президент відомий своїми провокативними заявами щодо війни в Україні і неодноразово наголошував, що він може припинити війну за декілька днів. Якщо все-таки США відмовиться від свого членства в Альянсі – вся міжнародна безпека знаходитиметься в небезпеці.

Стосовно економічного аспекту, то тут не виключається виникнення економічної кризи через велику кількість мігрантів в результаті конфліктів. Це може призвести до безробіття і вплине на внутрішню ситуацію в Швеції. Окрім цього, з невисокими показниками економіки, країна муситиме обрати ключові сфери фінансування, урізавши при цьому витрати на проекти стосовно екологічних питань та розвитку, висунувши на перший план оборонну сферу діяльності.

Імовірне загострення відносин з Китаєм може призвести до економічних санкцій з боку КНР, що негативно вплине на шведську економіку, особливо на експорт високотехнологічної продукції.

Важливим є питання екології. Недотримання міжнародних кліматичних угод послаблюватиме глобальні зусилля у боротьбі зі змінами клімату, що негативно впливатиме на екологічну політику Швеції.

Песимістичний сценарій вказує на можливе зниження рівня національної і міжнародної безпеки, а також погіршення авторитету Швеції на світовій арені.

Роблячи висновки з виконаних автором SWOT-аналізу і аналізу сценаріїв, можна припустити, що сучасні геополітичні умови поставили перед Швецією низку завдань і викликів. SWOT-аналіз допоміг визначити сильні та слабкі сторони питання вступу Королівства в НАТО, а також вдалося дослідити можливості і загрози, які можуть виникнути. В цілому, Швеція має великий потенціал розвитку в Альянсі з подальшою можливістю стати одним із ключових міжнародних гравців.

Сценарний аналіз допоміг визначити перспективи розвитку зовнішньополітичних пріоритетів Швеції. Автором було розроблено відповідно базовий, оптимістичний і песимістичний сценарії. Напрямки діяльності країни були всюди однакові – оборонна, економічна, екологічна політика і сприяння сталому розвитку, але перспектива з якої було це представлено відрізняється. Для уникнення найгіршого сценарію Швеція має розробити ефективну стратегію зовнішньої політики і поглиблювати міжнародну співпрацю з іншими суб'єктами міжнародних відносин.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки виконаної роботи, слід зазначити, що Швеція відіграє важливу роль в міжнародних відносинах, завдяки активній участі в міжнародних ініціативах, організаціях і союзах. Королівство пройшло довгий шлях становлення і визначення своїх зовнішньополітичних пріоритетів.

Автору вдалося розкрити історичні передумови формування зовнішньополітичних пріоритетів Швеції. Історичний аспект відіграв немаленьку роль і допоміг скандинавській країні у виборі своїх цілей. Важливими періодами з історії існування держави були часи Тридцятилітньої, Північної і Наполеонівських воєн. Протягом тривалого часу Швеція вирізнялася своєю войовничістю, що допомагало їй протягом століть зберігати лідерство в регіоні. Вже після кількох століть участі у війнах, втрачаючи передові позиції і отримуючи поразки в боях, Стокгольм вирішив відмовитися від цього і стати на шлях нейтралітету, однак офіційно задокументовано це не було. Таким чином, протягом ХХ століття Швеція стала позаблоковою державою, яка виступала в ролі посередника під час міжнародних конфліктів і великих воєн. Це давало їй можливість зберігати національну безпеку, підтримуючи при цьому відносини з різними країнами в складні для Європи часи. Після закінчення Холодної війни, держава розуміла, що ізолюваний нейтралітет не є абсолютно ефективним, тому вже тоді почала зближення із Заходом.

Автором було також охарактеризовано зовнішньополітичні традиції і цінності країни Швеції. Ключовим аспектом цього питання є той факт, що Швеція розуміє свою винятковість і вважає себе супердержавою моралі. На формування традицій і цінностей зовнішньої політики вплинув політичний устрій. Хоча країна є Королівством, роль монарха має лише символічне значення, а ширші повноваження належать парламенту і уряду. В країні панує демократія, тому свободи людини тут значно цінуються і захищаються. Невід'ємною складовою шведського демократичного суспільства є захист прав людини та підтримка мультикультуралізму. Рівність є надважливою частиною прагнення до демократії, тому посольства держави організують дебати та дискусії аби сприяти поширенню

шведського досвіду та знань. Країна займає провідні місця за індексом гендерної рівності, оскільки це є важливою складовою політики Швеції. Вона сприяє також культурним обмінам в рамках освітніх ініціатив для поширення зазначених цінностей.

Ще однією зовнішньополітичною традицією Швеції включно до 2022 року був її нейтралітет і позаблоковість, що тривалий час прияв підтримці миру. Поширення вищезазначених цінностей було б неможливим без міжнародного співробітництва. Шведська політика здійснюється в прямих відносинах з іншими країнами, а також через міжнародні інші міжнародні майданчики.

Після 1991 року біполярна система міжнародних відносин зазнала краху і почався етап розвитку нового світоустрою. В цій роботі було визначено сучасні геополітичні умови і виклики для Королівства Швеція. Наразі існує напруженість у відносинах між Росією і НАТО. Анексія Росією Криму, проведення військових операцій на Сході України, що переросли у повномасштабну російсько-українську війну спричинили погіршення і без того холодних відносин між Росією і Північноатлантичним Альянсом, а також створили гуманітарну кризу, що відображається у проблемах міграції, торгівлі і економіки. Це становить загрозу для держав Балтійського регіону, які можуть стати наступними у загарбницьких планах російської влади. Зараз світ буквально знаходиться на порозі Третьої світової війни. На додачу до цього, до нових глобальних ризиків також зараховуються: погіршення безпекової ситуації, збільшення ролі ядерної зброї, зміну клімату, боротьбу з наслідками швидкого технологічного розвитку, антиглобалістський рух і пандемії.

Стикнувшись із низкою викликів, Швеція активно проводить політичну діяльність для збереження миру, національної безпеки, підтримки демократії і прав людини, займаючи при цьому важливе місце як торговельний, військовий і культурний союзник для інших країн регіону і світу.

Основна частина роботи була зосереджена на тому, аби дослідити головні напрямки сучасної зовнішньої політики Швеції та їх особливості. Автором було виокремлено п'ять ключових векторів: європейська інтеграція, міжнародна співпраця в рамках регіональних об'єднань (Північна і Арктична Рада) і міжнародних

організацій (ООН, СОТ, ОБСЄ тощо), безпекова політика для підтримки миру і стабільності, а також політика сталого розвитку і вирішення глобальних проблем. Дотримуючись стандартів і норм міжнародного права, країна показує гарні результати у вирішенні поставлених цілей. А сучасні геополітичні умови і виклики, зокрема імперіалістичні настрої Росії, змусили Швецію відмовитися від свого нейтрального статусу і позаблоковості й нарешті стати повноправним членом НАТО. Всі згадані напрямки політики формують основу зовнішньої політики Швеції, спрямованої на підтримку міжнародної стабільності, просування прав людини, боротьбу зі зміною клімату та розвиток глобального партнерства.

Автор зміг проаналізувати перспективи еволюції зовнішньополітичних пріоритетів Швеції. Практична частина роботи була зосереджена на проведенні двох аналізів: SWOT-аналізу щодо вступу Швеції в НАТО і сценарного аналізу потенційного розвитку подій і політичної діяльності Королівства. сучасні геополітичні умови поставили перед Швецією низку завдань і викликів. SWOT-аналіз допоміг визначити сильні та слабкі сторони питання вступу Королівства в НАТО, а також вдалося дослідити можливості і загрози, які можуть виникнути. В цілому, Швеція має великий потенціал розвитку в Альянсі з подальшою можливістю стати одним із ключових міжнародних гравців.

Сценарний аналіз допоміг визначити перспективи розвитку зовнішньополітичних пріоритетів Швеції. Автором було розроблено відповідно базовий, оптимістичний і песимістичний сценарії. Напрямки діяльності країни були всюди однакові – оборонна, економічна, екологічна політика і сприяння сталому розвитку, але перспектива з якої було це представлено відрізняється.

Для уникнення найгіршого сценарію Швеція має розробити ефективну стратегію зовнішньої політики і поглиблювати міжнародну співпрацю з іншими суб'єктами міжнародних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. History of Sweden – more than Vikings. Official site of Sweden. URL: <https://sweden.se/culture/history/history-of-sweden> (дата звернення: 12.02.2024).
2. Sweden in the 20th century. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/history-of-Sweden/Sweden-in-the-20th-century> (дата звернення: 12.02.2024).
3. Трофименко А.В., Чокотило Н.Е. Етапи трансформації шведського нейтралітету. Вісник Маріупольського державного університету. 2019. Вип. 26. С.1-9 (дата звернення: 13.02.2024).
4. Кривонос Р.А. Швеція. Енциклопедія. Том 1, 2017. С. 188-208 (дата звернення: 13.02.2024).
5. Вейбуль, Й. Коротка історія Швеції. - Стокгольм: Шведський інститут, 1997. - 163 с. (дата звернення: 15.02.2024).
6. Dalsjö Robert. The hidden rationality of Sweden's policy of neutrality during the Cold War. *Cold War History*. 2014. 14 (2). P. 175–194 (дата звернення: 15.02.2024).
7. Kolano A. The United States and Sweden during the Cold War: Part 2. Warsaw Institute. URL: <https://warsawinstitute.org/united-states-sweden-cold-war-part-2/> (дата звернення: 15.02.2024).
8. Коломієць О. В. Безпекова парадигма скандинавського нейтралітету: на прикладі Фінляндії та Швеції // Проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 6. С. 81–99 (дата звернення: 15.02.2024).
9. Brommesson D. Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation. JSTOR. URL: <https://www.jstor.org/stable/45084604> (дата звернення: 16.02.2024).
10. Dahl A.-S. Sweden: Once a Moral Superpower. Always a Moral Superpower? *International Journal* 61, no. 4 (2006): 895–908 URL: <https://doi.org/10.2307/40204222> (дата звернення: 16.02.2024).

11. Моренчук А.А., Моренчук А.А. Особливості політичної системи Швеції: досвід для України // Географічні науки. 2018. Вип.10. С.113-119 (дата звернення: 16.02.2024).
12. Державний устрій Швеції. URL: <https://www.informationsverige.se/uk/om-sverige/att-paverka-i-sverige/sa-styrs-sverige.html> (дата звернення: 20.02.2024).
13. Human rights, democracy and the principles of the rule of law in Swedish foreign policy // Government Communication 2016/17:62. URL: <https://www.government.se/legal-documents/2018/03/skr.-20161762> (дата звернення: 20.02.2024).
14. Danelius, Hans (1973). Human Rights in Sweden. Stockholm: The Swedish Institute. pp. 7–8 (дата звернення: 20.02.2024).
15. Sandberg J. Human Rights in Sweden // Carte IDH Biblioteca. URL: <https://biblioteca.corteidh.or.cr/tablas/R06835-4.pdf> (дата звернення: 21.02.2024).
16. Frissel J. The Swedish Feminist Foreign Policy. URL: <https://www.boell.de/en/2019/08/28/swedish-feminist-foreign-policy> (дата звернення: 22.02.2024).
17. Country Profile: Sweden // Institute Cultural Diplomacy. URL: https://www.culturaldiplomacy.org/culturaldiplomacynews/content/pdf/Cultural_Diplomacy_Outlook_Report_2011_-_03-14.pdf (дата звернення: 22.02.2024)
18. Utrikes- och säkerhetspolitik. URL: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/#:~:text=Utrikespolitiken%20handlar%20om%20Sveriges%20f%C3%B6rbindelser,genom%20exempelvis%20EU%20och%20FN> (дата звернення: 23.02.2024).
19. Brommesson D., Ekengrenand A-M., Michalski A. Sweden's Policy of Neutrality: Success Through Flexibility? // Successful Public Policy in the Nordic Countries: Cases, Lessons, Challenges. 2022. 284-305 p. (дата звернення: 25.02.2024).

20. Kyrydon, Alla & Troyan, Sergiy. (2020). Conceptual Fundamentals of Post-Westphalian International Relations. *Roczniki Nauk Społecznych*. 12(48). 69-85 (дата звернення: 25.02.2024).
21. Krauthammer C. The Unipolar Moment // *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1990/07/20/the-unipolar-moment/62867add-2fe9-493f-a0c9-4bfba1ec23bd/> (дата звернення: 28.02.2024).
22. Kissinger H. *World Order*. New York: Penguin Press, 2014. 432 p. (дата звернення: 28.02.2024).
23. Galtung J., *Die andere Globalisierung. Perspektiven für eine zivilisierte Weltgesellschaft im 21. Jahrhundert*, Münster: Agenda-Verlag 1998 (дата звернення: 28.02.2024).
24. McGlinchey S., Mathur S., Acharya A. *Introducing Bipolarity, Tripolarity, Unipolarity, Multipolarity and Multiplexity*. *E-International Relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2022/03/27/introducing-bipolarity-tripolarity-unipolarity-multipolarity-and-multiplexity-in-international-relations/> (дата звернення: 01.03.2024).
25. Yilmaz M. E. “The New World Order”: An Outline of the Post-Cold War Era // *ALTERNATIVES*. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/19517> (дата звернення: 01.03.2024).
26. Monastyrskyi Y., Kulakovska K. *Russia’s wars for the last 30 years and their consequences // Ukraïner*. URL: <https://www.ukraïner.net/russian-wars/> (дата звернення: 01.03.2024).
27. Greene O. *Sweden: a history of neutrality ends after 200 years*. *The Conversation*. URL: <https://theconversation.com/sweden-a-history-of-neutrality-ends-after-200-years-183583> (дата звернення: 01.03.2024).
28. Herolf, G. (2022). *Swedish–Russian Relations: Distrust and Tensions*. In: Kaeding, M., Pollak, J., Schmidt, P. (eds) *Russia and the Future of Europe*. *The Future of Europe*. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-95648-6_26 (дата звернення: 01.03.2024).

29. Top Geopolitical Risks of 2024. URL: <https://www.spglobal.com/en/research-insights/market-insights/geopolitical-risk> (дата звернення: 01.03.2024).
30. Topics people in Sweden worry the most about as of November 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/939898/most-worrying-topics-in-sweden/> (дата звернення: 01.03.2024).
31. Ingves S. Sweden's role in international economic cooperation – then, now and looking ahead. Riksbank. URL: https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/pov/artiklar/engelska/2022/220314/2022_1-swedens-role-in-international-economic-cooperation---then-now-and-looking-ahead.pdf (дата звернення: 15.03.2024).
32. Treaty on European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A11992M%2FTXT> (дата звернення: 15.03.2024).
33. The Schengen acquis - Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A42000A0922%2801%29> (дата звернення: 20.03.2024).
34. The European Free Trade Association. URL: <https://www.efta.int/about-efta/european-free-trade-association/legal-documents/efta-convention> (дата звернення: 20.03.2024).
35. Park S.-C. 2020. Swedish Economic Integration into the European Union as a Latecomer: Policy Recommendations for Asian Economic Integration. ADBI Working Paper 1134. Tokyo: Asian Development Bank Institute. URL: <https://www.adb.org/publications/swedisheconomic-integration-european-union-latecomer> (дата звернення: 20.03.2024).
36. Економіка Швеції. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0_%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1

- [%86%D1%96%D1%97#%D0%95%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%D0%86%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82](#) (дата звернення: 24.03.2024).
37. Member of the EU. Sveriges Rikstag. URL: <https://www.riksdagen.se/en/how-the-riksdag-works/how-the-eu-works/member-of-the-eu/> (дата звернення: 27.03.2024).
38. Rittelmeyer Y.-S., Crawford A. The Swedish Parliament and EU affairs. European Parliamentary Research Service. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739216/EPRS_BRI\(2022\)739216_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739216/EPRS_BRI(2022)739216_EN.pdf) (27.03.2024).
39. 3 1 січня 2023 року Швеція починає головування в Раді ЄС: пріоритети. Юридична газета. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/z-1-sichnya-2023-roku-shveciya-pochinae-golovuvannya-v-radi-es-prioriteti.html#:~:text=%D0%97%20%D1%81%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%8F%202023%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%20%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B2%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94,%2C%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B2%20%22%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%20%D0%90%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B8%22> (дата звернення: 27.03.2024).
40. Bengtsson L., Lewander J. Sweden's 2023 Presidency: A low-key presidency that underpromised and overdelivered. Council Presidency Report. URL: <https://epin.org/wp-content/uploads/2023/08/Swedens-2023-Presidency-A-low-key-presidency-that-underpromised-and-overdelivered-1.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).
41. Swedish Presidency of the Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/65469/2023-jan-jun-se-programme.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).

42. Nordic Co-operation: official website. URL: <https://www.norden.org/en/information/official-nordic-co-operation> (дата звернення: 10.04.2024).
43. 2024 Swedish Presidency of the Nordic Council of Ministers. Government Offices of Sweden. URL: <https://www.government.se/government-policy/2024-swedish-presidency-of-the-nordic-council-of-ministers/#:~:text=On%201%20January%202024%2C%20Sweden,will%20shape%20the%20Swedish%20Presidency> (дата звернення: 10.04.2024).
44. Council of the Baltic Sea States. URL: <https://cbss.org/> (дата звернення: 15.04.2024).
45. Swedish Presidency of the EU Strategy for the Baltic Sea Region. Government Offices of Sweden. URL: <https://www.government.se/sweden-in-the-eu/eu-strategy-for-the-baltic-sea-region/swedish-presidency-of-the-eu-strategy-for-the-baltic-sea-region/> (дата звернення: 15.04.2024).
46. Ministerial Session 2023 from the Baltic Sea Region. URL: <https://cbss.org/about-us/ministerial-sessions/ministerial-session-2023/> (дата звернення: 15.04.2024).
47. Declaration on the Establishment of the Arctic Council. URL: <https://oaarchive.arctic-council.org/server/api/core/bitstreams/bdc15f51-fb91-4e0d-9037-3e8618e7b98f/content> (дата звернення: 25.04.2024).
48. The Arctic Council. URL: <https://arctic-council.org/> (дата звернення: 25.04.2024).
49. Sweden's strategy for the Arctic region. Government Offices of Sweden. URL: <https://www.government.se/contentassets/85de9103bbbe4373b55eddd7f71608da/swedens-strategy-for-the-arctic-region-2020.pdf> (дата звернення: 25.04.2024).
50. Пугачова-Лакішик Д. В. Сучасні концепції дослідження безпекової політики скандинавських країн. Міжнародний освітній журнал «Освіта і наука». Випуск 2(25), 2018. С. 165-171 (дата звернення: 01.05.2024).
51. Пугачова Д.В. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої політики: безпековий вимір. URL:

- <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ccbb5942-7431-483a-b901-31bcd025a764/content> (дата звернення: 01.05.2024).
52. Schmidt-Felzmann. PESCO: The Swedish Perspective. URL: <https://www.iris-france.org/wp-content/uploads/2019/03/Ares-38.pdf> (дата звернення: 01.05.2024).
53. Завада Я.І., Пальок Я. Е. Політика нейтралітету Швеції у XXI столітті. Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право. URL: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.3\(55\).269546](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.3(55).269546) (дата звернення: 05.05.2024).
54. Котляр О.В. Регіональна співпраця держав Північної Європи у сфері безпеки та оборони. URL: <https://orcid.org/0000-0003-0740-4238> (дата звернення: 13.05.2024).
55. Nordic Defense Cooperation. NORDEF CO. URL: <https://www.nordefco.org/the-basics-about-nordefco> (дата звернення: 13.05.2024).
56. Brommesson D., Ann-Marie Ekengren A.-M., Michalski A. Sweden's Foreign and Security Policy in a Time of Flux. The Swedish Institute of International Affairs. URL: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2022/ui-brief-no.-7-2022.pdf> (дата звернення: 13.05.2024).
57. Wieslander, A. (2022). "The Hultqvist doctrine" – Swedish security and defence policy after the Russian annexation of Crimea. *Defence Studies*, 22(1), 35–59. <https://doi.org/10.1080/14702436.2021.1955619> (дата звернення: 13.05.2024).
58. Cybersecurity. Sweden – Country Commercial Guide. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/sweden-cybersecurity> (дата звернення: 14.05.2024).
59. Волощук С. М. Трансформації зовнішньої політики нейтральних та позаблокових країн Європи в умовах постбіполярного світу. Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», Вип., 28, 2012. С. 101-106 (дата звернення: 14.05.2024).

60. Алієва, Е. Е. (2019). Безпекова політика Швеції в контексті російської агресії проти Швеції. Науково-теоретичний альманах Грані, 22(5), 14-24. <https://doi.org/10.15421/171950> (дата звернення: 14.05.2024).
61. Герасімова Г., Фротвейт М. Безпекова політика Королівства Швеція. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 39-43 (дата звернення: 14.05.2024).
62. Winnerstig M. From Isolationist Neutrality to Allied Solidarity: The Swedish Road to NATO Membership. The International Centre for Defence and Security. URL: <https://icds.ee/en/from-isolationist-neutrality-to-allied-solidarity-the-swedish-road-to-nato-membership/> (дата звернення: 15.05.2024).
63. Timeline of Sweden's bid to join the NATO alliance. Associated Press News. URL: <https://apnews.com/article/sweden-turkey-nato-timeline-hungary-fe9560e80b1a43c4037eea7c6f5176bd> (дата звернення: 15.05.2024).
64. Bayer L. Why is Orbán blocking Sweden's entry to Nato – and what happens next? The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/24/why-is-orban-blocking-swedens-entry-to-nato-and-what-happens-next> (дата звернення: 15.05.2024).
65. Statement of Government Policy Minister for Foreign Affairs Tobias Billström in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs 20 March 2024 following Sweden's Accession to NATO. URL: <https://www.government.se/speeches/2024/03/statement-of-government-policy-following-swedens-accession-to-nato/> (дата звернення: 15.05.2024).
66. Development Assistance for a New Era. Ministry for Foreign Policy. URL: <https://www.government.se/contentassets/b4067f9e566b4e4e8c621087f2225a0b/development-assistance-for-a-new-era--freedom-empowerment-and-sustainable-growth-brochure.pdf> (дата звернення: 15.05.2024).
67. Коваленко В. Скандинавська модель: секрет успіху країн Північної Європи чи система, позбавлена майбутнього? Аналітичний центр ADASTRA. URL: <https://adastra.org.ua/blog/skandinavska-model-sekret-uspihu-krayin->

- [pivnichnoyi-yevropi-chi-sistema-pozbavlena-majbutnogo](#) (дата звернення: 15.05.2024).
68. Ciesnik S. 'Sweden as we know it is dying': From welcoming migrants to discouraging them. Infomigrants. URL: <https://www.infomigrants.net/en/post/46555/sweden-as-we-know-it-is-dying-from-welcoming-migrants-to-d discouraging-them> (дата звернення: 15.05.2024).
69. International Migration Outlook 2023. Sweden. OECD iLibrary. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/daa97aba-en/index.html?itemId=/content/component/daa97aba-en> (дата звернення: 16.05.2024).
70. Overview of the main changes since the previous report update: Sweden. Swedish Refugee Law Center. URL: <https://asylumineurope.org/reports/country/sweden/overview-main-changes-previous-report-update/> (дата звернення: 16.05.2024).
71. Development and aid – Sweden Abroad. Embassy of Sweden. URL: <https://www.swedenabroad.se/en/about-sweden-non-swedish-citizens/development-and-aid/> (дата звернення: 16.05.2024).
72. Strategy for Sweden's humanitarian aid provided through the Swedish International Development Cooperation Agency (Sida) 2021–2025. Ministry for Foreign Policy. URL: <https://government.se/contentassets/97272c97602045dd84165b6074f5a92d/strategy-for-swedens-humanitarian-aid-provided-through-the-swedish-international-development-cooperation-agency-sida-20212025/> (дата звернення: 16.05.2024).
73. Minister for Foreign Affairs Tobias Billström. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 14 February 2024. URL: <https://www.government.se/contentassets/6b1f96a253034f7d917d3aaf773efe41/satement-of-foreign-policy-2024.pdf> (дата звернення: 16.05.2024).

74. Брайчевська О., Ковальчук Ю. Особливості зовнішньої політики Швеції в умовах сучасної геополітичної ситуації. Вісник Черкаського університету, 2017. С. 90-98 (дата звернення: 16.05.2024).
75. Renewed partnership with United States strengthens Sweden's development cooperation. Press release from Ministry for Foreign Affairs. URL: <https://www.government.se/press-releases/2024/03/renewed-partnership-with-united-states-strengthens-swedens-development-cooperation/> (дата звернення: 16.05.2024).
76. Sweden. Voluntary National Review 2021. Sustainable Development Goals: Knowledge Platform. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/sweden#:~:text=In%20December%202020%2C%20the%20Swedish,a%20coherent%20policy%20nationally%20and> (дата звернення: 17.05.2024).
77. Gender equality policy in Sweden. A Government for Gender Equality. URL: <https://www.government.se/contentassets/efcc5a15ef154522a872d8e46ad69148/gender-equality-policy-in-sweden-240229.pdf> (дата звернення: 17.05.2024).
78. New report about Sweden's work on women, peace and security. Folke Bernadotte Academy. URL: <https://fba.se/en/newspress/News/2021/new-report-about-swedens-work-on-women-peace-and-security/> (дата звернення: 17.05.2024).
79. Partners for change: UN Women and Sweden. URL: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Partnerships/Donor%20Countries/Partners-for-change-Sweden-en.pdf> (дата звернення: 17.05.2024).
80. Measuring distance to the SDG targets – Sweden. The Organization for Economic Cooperation and Development. URL: <https://www.oecd.org/wise/measuring-distance-to-the-SDG-targets-country-profile-Sweden.pdf> (дата звернення: 18.05.2024).

81. Ковач А. М'яка сила Швеції: успіхи та виклики. Аналітичний центр ADASTRA. URL: <https://adastra.org.ua/blog/myaka-sila-shveciyi-uspihi-ta-vikliki> (дата звернення: 18.05.2024).
82. Rogers K. Greta Thunberg. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/biography/Greta-Thunberg> (дата звернення: 18.05.2024).
83. Khorrami N. Sweden's Arctic Strategy: An Overview. The Arctic Institute. URL: <https://www.thearcticinstitute.org/sweden-arctic-strategy-overview/> (дата звернення: 18.05.2024).
84. Arctic Council – protecting the Arctic environment. URL: <https://www.naturvardsverket.se/en/international/cooperation/multilateral/arctic-council/> (дата звернення: 19.05.2024).
85. ZERO VISION TOOL WHITE PAPER: Executive Summary 2016. URL: <https://www.energimyndigheten.se/globalassets/klimat--miljo/transporter/oppet-forum/zero-vision-tool/folder--executive-summary-2016-final.pdf> (дата звернення: 19.05.2024).
86. Sweden and the United States: A Legacy of Democratic Cooperation. Saab. URL: <https://www.saab.com/markets/united-states/us-newsroom/stories/2023/sweden-and-the-united-states-a-legacy-of-democratic-cooperation> (дата звернення: 19.05.2024).
87. Бідюк П. І., Загорська О. І. Методика побудови сценарного аналізу з використанням байєсівського аналізу. Електротехнічні та комп'ютерні системи №08 (84), 2012. С.137 (дата звернення: 19.05.2024).
88. Björling E. What Sweden will bring to NATO. GIS Reports. URL: <https://www.gisreportsonline.com/> (дата звернення: 20.05.2024).